

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Інститут _____ Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра _____ економіки і права

«До захисту в ЕК»
Директор інституту(декан факультету)
Шеремет О. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 2021 р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
Заїнчковський А.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 2021 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності _____ 051«Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства»

на тему: «Підвищення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства»

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЕП 2-1М

Сомова Марія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник _____ Заїнчковський Анатолій Олександрович

(прізвище , ім'я та по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент _____ Петухова О. М.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Заїнчковський А. О.
«16» жовтня 2020 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Сомової Марії Ігорівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Підвищення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства»
керівник проекту (роботи) Заїнчковський Анатолій Олександрович, проф., д.е.н.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» жовтня 2020 року №834-КС
2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 01.02.2021.
3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2017-2019 роки ПП «Крістал Гласс», мережа Інтернет.
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теоретичні аспекти формування і використання основного капіталу підприємства;
Розділ 2. Аналіз господарської діяльності ПП «Крістал Гласс»;
Розділ 3. Оцінка формування та використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс»;
Розділ 4. Напрямки підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Випускна кваліфікаційна робота містить список використаних джерел із 51 найменування, 31 таблиці, 10 рисунків та 6 додатків

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання кваліфікаційної (роботи)	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	27.10.2020 р	виконано
2	Написання розділу 1	16.11.2020 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	14.12.2020 р	виконано
4	Підготовка розділу 3	15.01.2021 р.	виконано
5	Розроблення розділу 4	15.01.2021 р.	виконано
6	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником дипломної роботи	20.01.2021 р.	виконано
7	Проходження перевірки на плагіат	01.02.2021	виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.01.2021 р	виконано
9	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	01.02.2021 р.	виконано
10	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	10.02.2021 р.	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	12.02.2021 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Сомова М. І. _____
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Зайнчковський А. О. _____
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сомова М. І. Підвищення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 051 «Економіка», Київ, НУХТ, 2021.

Складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

В першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено економічну сутність основного капіталу підприємства, розглянуто фактори, що впливають на формування основного капіталу підприємства. Досліджено методичні підходи до діагностування основного капіталу підприємства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи комплексно проаналізовано стан та динаміку показників виробничо-фінансової діяльності ПП «Крістал Гласс». У третьому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано формування основних засобів підприємства, досліджено ефективність використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс».

У четвертому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано напрями підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс». Запропоновано та обґрунтовано конкретні заходи удосконалення ефективності використання основного капіталу підприємства, які направлені на збільшення реалізації продукції і зменшення дебіторської заборгованості за рахунок надання сезонних знижок, відкриття інтернет-магазину та стимулювання працівників.

Ключові слова: ефективність основного капіталу підприємства, фінансові результати, рентабельність, прибуток, доходи, витрати, основні засоби.

АННОТАЦИЯ

Сомова М. И. Повышение эффективности формирования и использования основного капитала предприятия. - Рукопись.

Квалификационная работа на получение образовательного степени магистра по специальности 051 «Экономика», Киев, НУХТ, 2021.

Состоит из введения, четырех глав, заключения, списка использованных источников и приложений.

В первом разделе квалификационной работы исследована экономическая сущность основного капитала предприятия, рассмотрены факторы, влияющие на формирование основного капитала предприятия. Исследованы методические подходы к диагностированию основного капитала предприятия.

Во втором разделе квалификационной работы комплексно проанализировано состояние и динамика показателей производственно-финансовой деятельности ЧП «Кристал Гласс». В третьем разделе квалификационной работы проанализировано формирование основных средств предприятия, исследована эффективность использования основного капитала ЧП «Кристал Гласс». В четвертом разделе квалификационной работы проанализированы направления повышения эффективности использования основного капитала ЧП «Кристал Гласс». Предложено и обосновано конкретные меры совершенствования эффективности использования основного капитала предприятия, направленные на увеличение реализации продукции и уменьшение дебиторской задолженности за счет предоставления сезонных скидок, открытия интернет-магазина и стимулирования работников.

Ключевые слова: эффективность основного капитала предприятия, финансовые результаты, рентабельность, прибыль, доходы, расходы, основные средства

SUMMARY

Somova M. I. Improving the efficiency of formation and use of fixed capital of the enterprise. - Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty "Economics", Kyiv, NUFT, 2021.

It consists of an introduction, four chapters, conclusions, a list of sources and applications.

In the first section of the qualification work the economic essence of the fixed capital of the enterprise is investigated, the factors influencing the formation of the fixed capital of the enterprise are considered. The methodical approaches to diagnosing the fixed capital of the enterprise are investigated.

In the second section of the qualification work the state and dynamics of indicators of production and financial activity of PE "Crystal Glass" are comprehensively analyzed.

In the third section of the qualification work the formation of fixed assets of the enterprise is analyzed, the efficiency of the use of fixed capital of PE "Crystal Glass" is investigated.

In the fourth section of the qualification work the directions of increase of efficiency of use of the fixed capital of PE "Crystal Glass" are analyzed. Specific measures to improve the efficiency of use of fixed assets of the enterprise are proposed and substantiated, which are aimed at increasing sales and reducing receivables by providing seasonal discounts, opening an online store and incentives for employees.

Key words: efficiency of fixed capital of the enterprise, financial results, profitability, profit, income, expenses, fixed assets.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність основного капіталу підприємства.....	6
1.2. Чинники та джерела формування основного капіталу підприємства.....	14
1.3. Методичні підходи до аналізу основного капіталу підприємства...21	21
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС».....	28
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	28
2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Крістал Гласс»....	32
2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства.....	45
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС».....	56
3.1. Аналіз формування основного капіталу підприємства.....	56
3.2. Оцінка ефективності використання основного капіталу підприємства.....	59
Висновки до розділу 3.....	63
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС»...64	64
4.1. Основні напрями підвищення використання основного капіталу підприємства.....	64
4.2. Стимулювання збуту продукції для підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс».....	72
4.3. Стимулювання праці персоналу для підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс».....	81
Висновки до розділу 4.....	89
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

В сучасних умовах зростання конкуренції між приватними підприємствами стає очевидним, що будь-якому підприємству необхідно прикладати всіх зусиль для підвищення ефективності використання власних основних засобів. Це є гарантом підвищення продуктивності праці, що неодмінно приведе до збільшення доходів, а отже і до підвищення рівня конкурентоздатності. Тому існує нагальна потреба збільшення максимальної ефективності діяльності підприємства і це повинно стати однією з ключових завдань для будь-якої організації.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом підвищення ефективності використання основних виробничих засобів є запорукою національного багатства країни, а їх збільшення і вдосконалення, покращення використання є важливою умовою створення матеріально-технічної бази країни, прискорення темпів науково-технічного прогресу та зростання валового продукту країни. Рівень технічного вдосконалення основних засобів, особливо їх активної частини, здійснює безпосередній вплив на ефективність виробництва, якість роботи і результати всієї фінансово-господарської діяльності підприємства.

Значний внесок у розробку теоретичних основ, використання основних засобів та управління ними внесли такі вчені-економісти, як Черниш С.С., Деєва Н.М., Бондар Н.М., Подольська В.О., Кругляк Б.С., Грабовецький Б. Є., Яшан Ю.В., Бобко Н.А., Гуляєва Н.М., Сьомко О.В., Омельченко Л.І. та ін. Отримані ними протягом багатьох років результати теоретичних і практичних розробок мають велике значення для розвитку та удосконалення вітчизняної теорії обліку основних засобів.

Метою дослідження є діагностика ефективності формування та використання основного капіталу підприємства та обґрунтування напрямів її підвищення.

Відповідно до сформованої мети у роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- досліджено економічну сутність основного капіталу підприємства;
- наведено чинники та джерела формування капіталу підприємства;
- розглянуто методичні підходи до аналізу основного капіталу підприємства;
- охарактеризовано виробничо-господарську діяльність підприємства;
- проаналізовано фінансовий стан підприємства;
- продіагностовано ефективність формування і використання основного капіталу досліджуваного підприємства;
- визначено резерви підвищення ефективності використання основного капіталу;
- запропоновано заходи щодо підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є ефективність формування і використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань, які виникають в процесі оцінки ефективності формування та використання основного капіталу підприємства.

Для того, щоб розкрити дану мету застосовано наступні **методи дослідження**: *системно-аналітичний* – для теоретичного узагальнення праць, написаних науковцями, розробок для діагностики ефективності формування і використання основного капіталу підприємства; *статистико-економічного* – для проведення динаміки, порівняння даних між роками, дослідивши зміни та причини таких змін, для визначення тенденцій; *аналізу і синтезу* – для

деталізації об'єкта дослідження; *абстрактно-логічного* – для формулювання висновків дослідження тощо.

Практична цінність результатів дослідження полягає в їх використанні для підвищення ефективності формування і використання основного капіталу приватним підприємством «Крістал Гласс».

Наукова новизна отриманих результатів полягає у системному підході до вирішення проблеми визначення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства.

Інформаційна база дослідження складається з наукових статей, монографій, наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців, фінансової звітності підприємства за період 2017-2019 рр.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 4-х розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Робота викладена на 96 сторінках комп'ютерного тексту, містить 31 таблицю, 10 рисунків, 25 формул. У додатках розміщена фінансово-бухгалтерська звітність об'єкта дослідження. Список використаних джерел налічує 51 найменування і викладений на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність основного капіталу підприємства

Основним виробничим капіталом вважається саме ті засоби праці, які знаходяться у сфері матеріального виробництва та безпосередньо приймають участь у створенні матеріальних благ (продукції чи послуг), забезпечують необхідні умови для проведення виробничого процесу (виробничі цехи, будівлі, комунікації, трубопроводи, електромережі, й ін.), призначені для зберігання та транспортування предметів праці.

До складу основних засобів, окрім основних виробничих засобів, також входять і основні невиробничі засоби, які являють собою певні об'єкти невиробничого призначення такі як житлові будинки, лікарні, школи, дитячі садки, а також і інші об'єкти побутового-культурно призначення та охорони здоров'я. Вони знаходяться на балансі підприємств (вони не напряму впливають на виробничий процес, а побічно).

Ефективне функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки можливе завдяки збалансованому використанню всіх видів ресурсів. Інтенсифікація виробництва, нарощування його обсягів забезпечується, у першу чергу, зростанням рівня екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин вивчення ресурсів виробництва, до яких належать і основні засоби, потрібно здійснювати з урахуванням усього їх «життєвого циклу». Такий підхід є логічним з позицій стратегій суб'єктів господарювання.

Отже, потребує вирішення проблема системного трактування основних

засобів з позицій різних наук, у тому числі – економіки, бухгалтерського обліку та аналізу. Її розв’язання має важливе наукове і практичне значення, оскільки дозволяє сформулювати для прийняття виважених управлінських рішень інформацію щодо основних засобів, що повніше відповідає вимогам корисності, з урахуванням існуючих причинно-наслідкових зв’язків у розрізі окремих явищ, процесів стосовно основних засобів.

Вирішенню питань, пов’язаних із сутнісним трактуванням основних засобів, присвячено дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, зокрема М. І. Бондаря, Л. В. Городянської, С. В. Мочерного, Н. І. Самбурської, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка та ін. Однак у зв’язку з масштабністю і багатовекторністю цього поняття, взаємозв’язком основних засобів з багатьма економічними явищами і процесами, що відбуваються на підприємстві, існує значна наукова дискусія з сутнісного трактування основних засобів.

Зародження та розвиток товарного виробництва обумовлювалися наявністю у власника засобів праці, за допомогою яких праця уречевлювалася у товар, який мав мінову, а пізніше – додаткову вартість. Саме накопичення цієї додаткової вартості сприяло появі капіталу. Отже, завдяки праці створено засоби праці, які, у свою чергу, є однією із умов появи та накопичення капіталу власників.

Засіб – це знаряддя (предмет, сукупність пристосувань) для здійснення будь-якої діяльності [1, с. 621]. Українські науковці проф. В. В. Сопко, проф. З. В. Гуцайлюк, М. Т. Щирба, М. Бенько під засобами праці розуміють річ (або комплекс речей), яку працівник розміщує між собою і предметом праці так, аби вона була провідником його дій на цей предмет. Засоби праці за своєю суттю можуть бути двох видів: знаряддя праці й предмети, що забезпечують умови праці [2, с. 223].

Ткаченко Н. М. трактує основні засоби як засоби праці, які багаторазово

(більше року) беруть участь у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здаванні в оренду для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), зберігають при цьому свою натуральну форму, поступово зношуються і частково переносять свою вартість на виготовлювану продукцію або виконану роботу (послуги) у вигляді амортизаційних відрахувань, а частково на збільшення первісної (переоціненої) вартості основних засобів» [3, с. 37].

М. Г. Чумаченко та інші [4, с. 427 – 428] характеризують основні засоби як сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним і моральним зносом.

Ю. С. Цал-Цалко характеризує основні засоби як речові необоротні (неспоживчі) об'єкти, що, як передбачається, будуть використовуватися більше 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію (операційного циклу, якщо він довший за рік) для потреб, процесу виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, вартість яких більша величини, яка визначена підприємством для малоцінних необоротних матеріальних активів [5, с. 197].

Отже, засоби праці у вигляді основних засобів є інструментом прикладання праці з метою трансформації предметів праці відповідно до визначених потреб у процесі звичайної діяльності і надзвичайних подій.

Ідентифікацію засобу праці як основного засобу обумовлюють:

- а) термін використання (експлуатації);
- б) використання у сфері матеріального виробництва або невиробничій сфері;

- в) зменшення вартості у зв'язку зі зносом;
- г) збереження натуральної форми.

Важливим для більш чіткого розуміння сутності основних засобів є визначення їх функціональної корисності. В економічній енциклопедії зазначається, що основними фондами є лише засоби праці, залучені у виробничий процес, які виконують певні функції [6, с. 672].

Проф. Ф. Ф. Бутинець та ряд інших економістів до числа функцій, які здійснюються за допомогою основних засобів, відносять:

- ♣ використання у процесі виробництва;
- ♣ використання у процесі постачання товарів і послуг;
- ♣ надання в оренду іншим особам;
- ♣ здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій [7, с. 462].

Стельмашук А. М. і Смоленюк П. С. характерними особливостями основних засобів називають:

- використання в натуральному вигляді впродовж тривалого часу (не менше року);
- схильність до зносу, який виявляється у поступовій втраті можливої подальшої експлуатації у зв'язку зі старінням, закінченням резерву потужності (матеріальний знос) або з втратою доцільності подальшої експлуатації у зв'язку з виникненням основних фондів, що мають якісніші характеристики (моральний знос);
- специфічний характер кругообігу та відшкодування вартості – через механізм поступової амортизації з віднесенням амортизаційних відрахувань на поточні витрати підприємства, і відповідно, вартість продукції (послуг) [8, с. 86 – 87].

Вивчення економічної літератури з досліджуваного питання показало, що необхідно трактувати основні засоби (фонди) у широкому

(загальнооекономічному) і вузькому (прикладному) розумінні.

За першим підходом, узагальнюючи сутнісну характеристику, наведену у [6, с. 672; 9, с. 395], основні фонди – це економічна форма засобів праці, які функціонують у процесі виробництва протягом багатьох колообертів і поступово, у міру зношування, переносять свою вартість на продукт.

За другим підходом особливістю основних засобів є те, що вони, з одного боку, є матеріальним втіленням основного капіталу, його реальними інвестиціями, з іншого:

- засобами подальшого збільшення капіталу;
- економічним інструментом нарощування прибутку;
- виробничим ресурсом підприємства, за допомогою якого створюється додана вартість;
- складовою активів підприємства.

Відтак, сутність основних засобів варто розглядати за системним підходом, що дозволяє врахувати можливі причинно-наслідкові та функціональні зв'язки і залежності, економічні відносини і явища, пов'язані з їх складом, рухом та використанням. Із загальнооекономічної точки зору основні фонди – це економічна форма засобів праці, що функціонують у виробничому процесі протягом багатьох колообертів, частково, у міру зношування, переносять свою вартість на новостворений продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів.

Основними фондами є лише засоби праці, залучені у виробничий процес, які виконують певні функції [6, с. 672].

Отже, згідно з класичною теорією, обов'язковими умовами приналежності засобів праці до основних засобів є:

- ✓ наявність економічної форми;
- ✓ функціональний зв'язок з виробничим процесом;
- ✓ участь у багатьох колообертах;

- ✓ зношування;
- ✓ часткове перенесення вартості на новостворений продукт;
- ✓ відтворення.

З позицій бухгалтерського обліку основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [10].

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [11, с. 248 – 249] основні засоби – це матеріальні активи, які:

а) утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для оренди іншим або для адміністративних цілей;

б) будуть використовуватися, як очікується, протягом більш ніж одного періоду.

Отже, відповідно до методологічних засад формування облікової інформації щодо основних засобів, слід виокремлювати такі умови їх ідентифікації:

- належність до матеріальних активів;
- функціональний зв'язок з виробничим процесом;
- зношування;
- використання для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій;
- строк корисного використання більше одного року або операційного циклу.

Спостерігаються розбіжності в ознаках сутнісного тлумачення основних засобів. З позицій бухгалтерського обліку стосовно основних засобів:

а) більш чітко визначені функції основних засобів та очікувані строки корисного використання;

б) не враховано такі притаманні основним засобам процеси, як зношування і відтворення;

в) не враховано місце основних засобів у створенні доданої вартості.

Крім того, за системним підходом формулювання економічної сутності основних засобів потребує урахування макро- і мікроекономічного трактування капіталу (рис. 1.1).

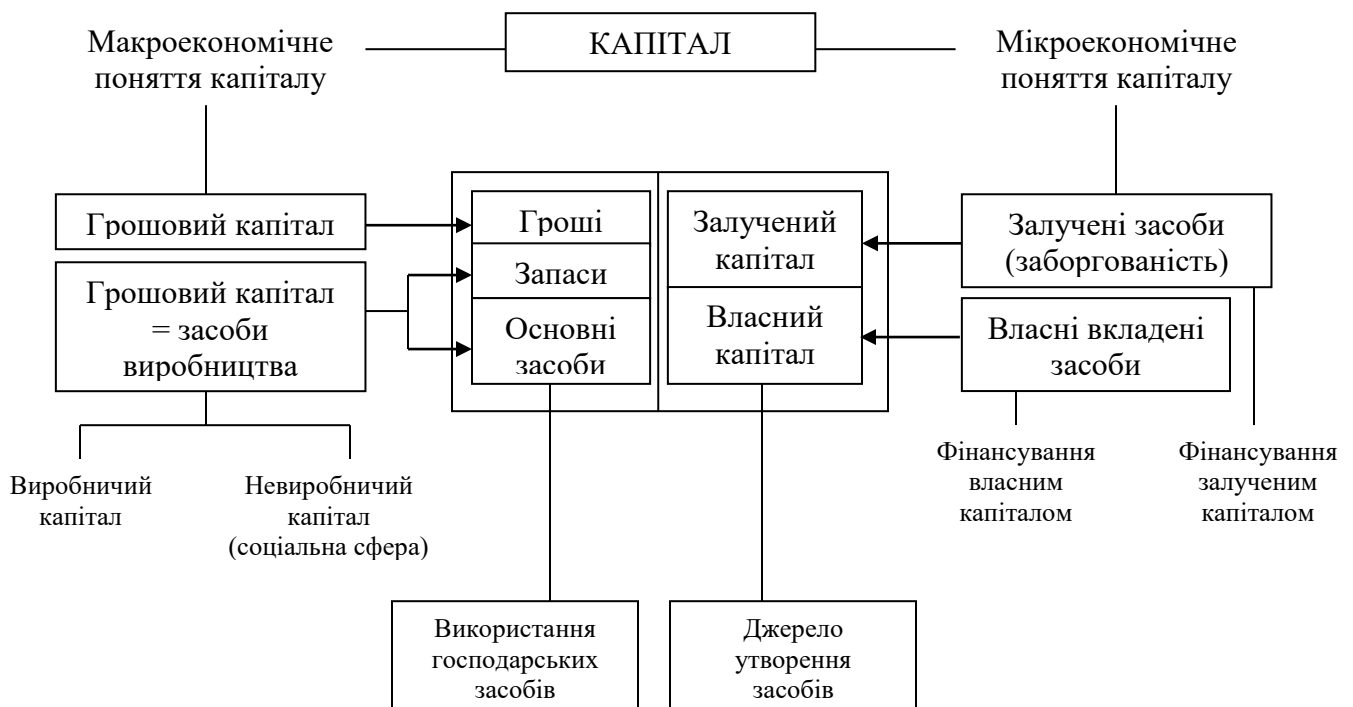

Рис. 1.1. Мікро- і макроекономічне трактування капіталу [12, с. 7]

Джерело: Складено та розроблено автором на основі матеріалів [12]

Таким чином, основні засоби є важливою складовою капіталу і, відповідно, знаходяться під впливом закономірностей і особливостей його функціонування та еволюції (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Порівняльна характеристика напрямів еволюції понять «капітал» і
«основні засоби»**

Напрямок розвитку наукових досліджень поняття «капітал» [12, с.7]	Напрямок розвитку сучасного тлумачення основних засобів
1. Перехід від техніко-господарського розуміння до суспільної категорії, що базується на суспільно-соціальних взаємовідносинах і господарських формах	1. Перехід від тлумачення основних засобів як засобів праці до матеріальних активів, які мають відповідне функціональне навантаження
2. Еволюція розуміння капіталу через теорії грошей – від ресурсу (майна) до вартості	2. Перехід від натурально-речової форми засобів праці до вартісної оцінки основних засобів
3. Відокремлення поняття «капітал» від власника і об'єднання його з підприємством	3. В економічному змісті основних засобів враховується мета їх використання підприємством (згідно з П(С)БО 7)
4. Еволюція розгляду капіталу від фактора виробництва до основи доходів підприємства	4. Основні засоби є не лише ресурсом і фактором виробництва, але з їх допомогою забезпечується досягнення довгострокових цілей максимізації прибутку

Для більш точного формулювання сутності основних засобів як об'єкта бухгалтерського обліку та економічного аналізу доцільно також врахувати впливи сучасних економічних теорій [13, с. 117 – 121].

Відповідно до *теорії власності* основні засоби є матеріальними активами, що перебувають у розпорядженні власника, корисна експлуатація яких забезпечує збільшення його економічних вигод. Основні засоби оцінюються за поточною вартістю.

Основні засоби з позиції *теорії інвестицій* є об'єктом інвестицій. Кінцевою метою інвестицій є отримання прибутку підприємствами і забезпечення ефективного попиту.

Теорія господарської одиниці розглядає наявність основних засобів як матеріальні активи, уречевлення права господарської одиниці на отримання майбутніх доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг у зв'язку з їх використанням. Від наявності, руху та ефективності використання основних засобів залежить рівень отримання доходів господарської одиниці.

За *теорією підприємства* основні засоби виконують ряд функцій,

пов'язаних із задоволенням інтересів не лише власників, але й інших зацікавлених сторін (технічне забезпечення виробничої, адміністративної, соціально-економічної діяльності).

Основні засоби пов'язані *теорією попиту і пропозиції* через постійні витрати, до складу яких входить їх використання.

Теорія ризику говорить про те, що для основних засобів є характерними ризику їх втрати та неефективного використання, що проявляється у недоотриманні доходів від операційної діяльності. Також в умовах ринкової економіки можливим є ризик зниження ринкової вартості основних засобів, їх знецінення.

Основні засоби пов'язані з *трудовою теорією вартості* через основний капітал, тобто є його частиною.

З урахуванням вищенаведеного логічним є тлумачення економічного змісту основних засобів як матеріальних активів, які зазнають зносу за виконуваними функціями і забезпечують задоволення інтересів власників та інших заінтересованих сторін, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Виокремлення вищенаведених сутнісних характеристик основних засобів необхідно враховувати також у групуванні класифікаційних ознак основних засобів для потреб обліку та аналізу.

1.2. Чинники та джерела формування основного капіталу підприємства

В даний час за умов ринкової економіки та конкуренції успішно функціонують ті виробники, які ефективно використовують свої ресурси, зокрема основний капітал. Основний капітал повинен систематично оновлюватися, щоб здійснювався випуск якісної продукції з меншими

витратами праці, також відбувалося зростання продуктивності праці, і зниження собівартості продукції. Все це може здійснюватися завдяки джерелам формування основного капіталу.

Основний капітал є одним з важливих чинників для функціонування будь-якого підприємства. Стан, а також раціональне і ефективне використання в подальшому впливають на кінцеві результати господарської діяльності підприємств [1; 3].

Перебуваючи у постійному русі та інтенсивному розвитку, економічне середовище ставить до суб'єктів господарювання жорсткі вимоги, серед яких не на останньому місці ефективне управління, уважний контроль та своєчасне коригування структури капіталу підприємства. Фінансові менеджери підприємства повинні неухильно за цим стежити, адже саме формування оптимальної структури капіталу і ефективне управління нею є основою отримання високих прибутків, збереження фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства, а також гарантує рентабельність діяльності.

Першим кроком до цього є формування такої структури капіталу підприємства, яка б дала йому змогу найповніше реалізувати потенціал у досягненні стратегічних цілей і передовсім в отриманні прибутків.

Будь-яке підприємство самостійно вибирає для себе ту чи іншу структуру капіталу. Тому варто чітко визначити, від чого залежатиме вибір підприємством певного джерела фінансування. Факторів впливу на цей вибір існує дуже і дуже багато і вони залежать передовсім від того, яке саме підприємство розглядати. Але можна виділити чотири основні фактори, які завжди наявні і мають найсильніший вплив. Це галузеві особливості, вплив зовнішнього фінансового середовища, внутрішні характеристики менеджменту підприємства та час:

1) галузь, в якій працює підприємство і вид його діяльності – належність до певної конкретної галузі, а також вид діяльності підприємства буде

визначати структуру його активів. Якщо це важка промисловість чи галузь фондоємна, то, звичайно, у такого підприємства буде вища концентрація необоротних активів, до того ж їхня ліквідність може бути недостатньо високою. Тривалість операційного циклу такого підприємства є переважно великою, а тому такому підприємству важче отримати кредити, особливо короткострокові, і вони змушені орієнтуватися на власні кошти. А довгострокові кредити потребують вагомій ліквідній заставі, яку не всі промислові підприємства можуть забезпечити. Від галузі та виду діяльності великою мірою залежить привабливість в очах кредиторів продукції, яка випускається і реальні можливості стабільного її збуту. Адже саме галузь переважно визначає рівень попиту і структуру ринку цього товару. Якщо ж підприємство належить до харчової промисловості чи сфери збуту, то переважатимуть у його активах саме оборотні кошти. Таке підприємство, маючи короткі операційні цикли, здатне швидше повертати позикові кошти, а тому є привабливішим з погляду кредиторів;

2) стан фінансового ринку – ситуація, що складається на фінансовому ринку, визначає вартість використання певного виду позикового капіталу, це і ставка на позиковий капітал, і умови отримання капіталу, і певною мірою ставлення кредиторів до підприємства. Залежно від умов, що складаються на фінансовому ринку, в певний проміжок часу підприємство вирішує для себе, який вид позикового капіталу йому раціональніше і дешевше залучити (банківський кредит, випуск облігацій, використання лізингу) і чи доцільно робити це в цей момент взагалі;

3) ризиковість керівництва підприємства – цей чинник має найсуб'єктивніший характер, адже залежить від психологічних особливостей людей, що здійснюють фінансове управління підприємством. Одні фінансові менеджери легко погоджуються на високі ризики, пов'язані з високим використанням позикових коштів, задля отримання не менш високих прибутків

і зайняття конкурентоспроможної позиції на ринку. Інші звертаються до залучення зовнішніх джерел лише якщо достовірно впевнені в надійності і окупності цього шляху. Треті ж залишаються консервативно налаштованими і віддають перевагу лише внутрішнім джерелам фінансування, боячись хоч якось похитнути свою фінансову незалежність. Варто відзначити, що сьогодні дуже багато перспективних галузей знаходяться у застої власне через брак фінансових ресурсів, а першоджерелом, власне, є консерватизм керівництва;

4) фактор часу – вибираючи, який спосіб фінансування діяльності вибрати (це переважно стосується позикового капіталу), підприємство повинно чітко визначити, на який термін часу воно хоче залучити зовнішні кошти, адже від цього буде залежати, чи зможе воно вчасно і без збитків повернути позиковий капітал.

Останній фактор введений, оскільки будь-яке підприємство при залученні певного виду капіталу завжди чітко визначає для себе часові використання цього капіталу. Фактор часу дійсно важливий і має вагомий вплив на вибір межі підприємством щодо структури свого капіталу.

Перераховані чинники впливу створюють підґрунтя для визначення підприємством необхідної структури свого капіталу. Формування структури капіталу здійснюється за рахунок різних джерел фінансування. Джерела фінансування підприємства поділяють на:

- фінансування за рахунок власних коштів;
- фінансування за рахунок позикових коштів;

На рис. 1.2. зображено джерела формування власних коштів підприємства.

Найширше використовуються підприємством внутрішні джерела формування капіталу, оскільки їхню основу створюють найдоступніші для підприємства способи. Збільшення капіталу підприємства відбувається насамперед за рахунок нерозподіленого прибутку. Амортизаційні кошти нагромаджуються в амортизаційному фонді для подальшого використання як

джерела відтворення вартості основних засобів. Поширеним способом поповнення коштів на підприємстві є скорочення дебіторської заборгованості. Хоча цей шлях не варто використовувати широко, адже дебіторська заборгованість показує ступінь довіри підприємства передовсім до своїх споживачів, створюючи у такий спосіб позитивний імідж підприємства. Доволі часто підприємства також вдаються до продажу активів, які їм уже не потрібні для ведення господарської діяльності.

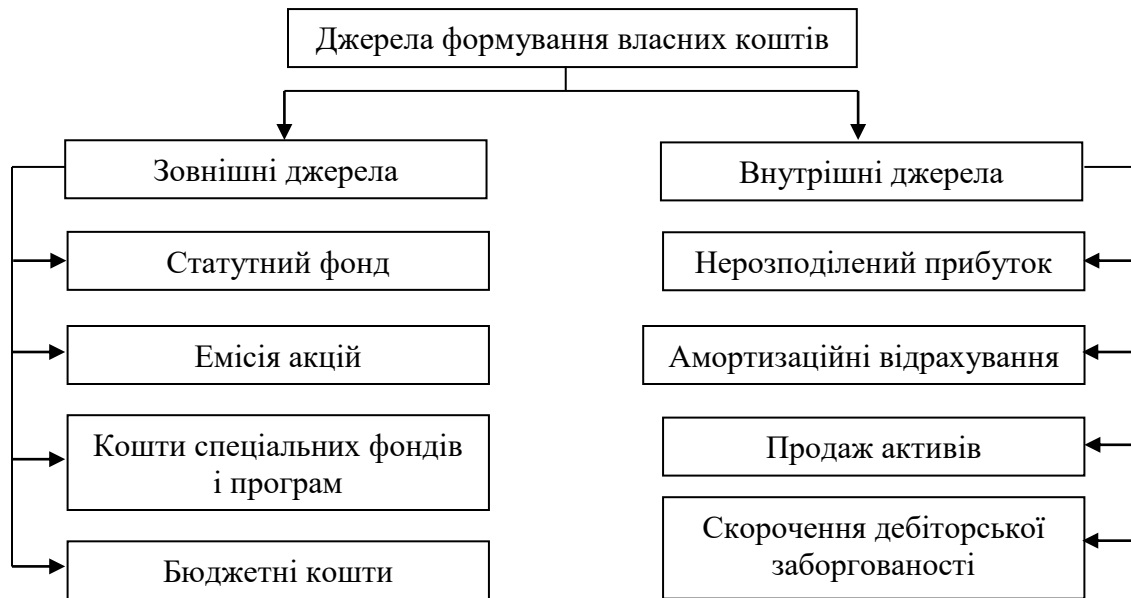

Рис. 1.2. Джерела формування власних коштів підприємства

Джерело: Складено та розроблено автором на основі матеріалів

Статутний капітал як сума фінансових ресурсів у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальних цінностей, нематеріальних активів, цінних паперів, закріплених за підприємством, є базовим капіталом для будь-якого підприємства. Акціонерні товариства мають у розпорядженні таке джерело фінансування, як випуск акцій. Первинна і додаткова емісія акцій для акціонерних товариств є найбезпечнішим способом зовнішнього фінансування, правда випуск акцій залишається достатньо дорогим. Державні підприємства, а також підприємства з державною часткою в своєму статуті отримують кошти з

бюджету на безоплатній та безповоротній основах. Ці кошти мають чітке цільове скерування і отримує їх підприємство на підставі тендерних торгів на закупівлю нового обладнання, устаткування, техніки чи машин. Також все поширенішим стає отримання коштів зі спеціально створених фондів, на основі грантових заявок та різноманітних цільових програм розвитку.

Специфікою формування позикових коштів є те, що їх поділяють на довгострокові і короткострокові. Класично до короткострокових джерел належать джерела зі строком використання до одного року, а до довгострокових – понад один рік.

Джерела формування позикових коштів зображено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Джерела формування позикових коштів підприємства

Джерело: Складено та розроблено автором на основі матеріалів

Найпоширеніше зовнішнє джерело позикового капіталу – це довгострокові і короткострокові кредити комерційних банків, обсяги яких в Україні зростають швидкими темпами. Але сьогодні кредитуванням

підприємств займаються не лише банківські, але й небанківські фінансові установи, як, наприклад, кредитні спілки і товариства, позикоощадні асоціації, взаємоощадні банки. Альтернативним і надзвичайно привабливим джерелом залучення позикових коштів, на протигагу банківському кредиту, є також випуск облігацій, що вважаються довгостроковим позиковим капіталом. Великого поширення сьогодні набуває використання підприємствами лізингових послуг, особливо фінансового лізингу. Актуальними залишаються також короткострокові кредити під боргові зобов'язання – векселі.

Іншим короткостроковим джерелом фінансування підприємства є поточна заборгованість за розрахунками і кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Однак така заборгованість, як заборгованість за отриманими авансами, заборгованість перед бюджетом чи заборгованість із заробітної платні потребує якнайшвидшого повернення, а тому не може слугувати ефективним джерелом фінансування діяльності підприємства.

Таким чином, позиковий капітал, або так звані позикові джерела формування основного капіталу - це залучені для фінансування розвитку підприємства на поворотній основі грошові кошти та інше майно.

Отже, після розгляду джерел формування основного капіталу можна визначити важливу відмінність між ними. У момент отримання позикового капіталу компанія чітко знає, скільки і коли їй доведеться віддавати грошей, а також який додатковий відсоток повернення на отримані кошти їй належить виплатити. У той час як при отриманні власного капіталу власники (акціонери) не можуть знати скільки грошей капітал принесе їм в майбутньому. Таким чином, підприємство в процесі своєї діяльності може використовувати всі доступні для нього джерела (власні, позикові), забезпечуючи при цьому свою фінансову стабільність, здійснювати розвиток, а також підвищувати прибуток.

1.3. Методичні підходи до аналізу основного капіталу підприємства

Для оцінки можливостей збільшення доходів від використання основного капіталу та забезпечення фінансової стійкості на ринку необхідно піддавати ретельному аналізу стан і використання основних засобів. У свою чергу, забезпечення стабільності роботи окремих підприємств є необхідною умовою стабільності всього ринку, а потім і економіки в цілому. Сказане свідчить про високий значенні даного аналізу. До конкретних завдань, що стоять перед аналізом основного капіталу в даній області, можна віднести:

- вивчення складу, руху та ефективності використання основних фондів підприємства;
- вивчення динаміки основних фондів, технічного стану і темпів їх оновлення;
- розрахунок впливу факторів на ефективність використання основного капіталу та виявлення резервів поліпшення фінансового стану підприємства.

В аналізі основного капіталу існують поняття: авансованих (застосованих) і спожитих (фактично використаних) ресурсів. У ньому також використовують моментні та середні за період (інтервальні) показники. Наявність основного капіталу в цілому і його окремих видів визначається на дату і за період. У першому випадку показники називають моментних, у другому - середніми за період, або інтервальними.

Величина авансованих ресурсів виражається середньою за період (наприклад, середньої річної) вартістю основного капіталу, тобто їх середнім залишком, який розраховується за формулою середньої хронологічної моментного ряду:

$$y_{сер} = 1/2y_1 + y_2 + \dots + y_{n-1} + 1/2y_n \quad (1.1)$$

Мірою споживання основного капіталу виступає знос, грошовим вираженням якого є амортизаційні відрахування, які становлять частину вартості основного капіталу, переносяться на готовий продукт (процес товарного обігу) в кожному виробничому циклі або за певний період. На практиці суми амортизації нараховують щомісяця і включають їх у витрати.

В аналізі використовують також поняття "виробничі" та "невиробничі" основні засоби. До виробничих основних засобів відносять об'єкти, використання яких спрямоване на систематичне отримання прибутку як основної мети діяльності, тобто використання в процесі виробництва продукції, у будівництві, сільському господарстві, торгівлі та громадському харчуванні, заготівлі сільськогосподарської продукції та інших аналогічних видах діяльності. Вони поступово, частинами переносять свою вартість на витрати виробництва та обігу. Використання невикробничих основних засобів не має мети систематичного отримання прибутку. Вони використовуються для культурно-побутових потреб працівників підприємства (основні засоби житлово-комунального господарства, закладів науки, культури, охорони здоров'я, клубів, стадіонів, дитячих садів і т. п.). Невиробничі основні засоби також числяться на балансі підприємства, але зосереджені в соціальній сфері.

Крім цього, виділяють активну частину основних засобів, до якої відносять робочі машини й устаткування, прилади і транспортні засоби.

Аналіз ефективності використання основного капіталу відображає якість використання виробничого потенціалу, характеризує технічний рівень виробництва з точки зору основного завдання залучення капіталу для виробництва та реалізації товарів з метою отримання прибутку.

Для характеристики використання основного капіталу застосовують систему показників, яка включає узагальнюючі і приватні техніко-економічні показники.

Узагальнюючі показники відображають використання всіх основних виробничих засобів, а приватні - використання окремих їх видів.

Найбільш поширеним загальним показником використання капіталу є віддача основних засобів, що розраховується за формулою:

$$\Phi_{\text{В}} = \frac{\text{ВП}}{\overline{\text{ОЗ}}}, \quad (1.2)$$

де ВП - річний обсяг виробленої продукції у вартісних одиницях;

$\overline{\text{ОЗ}}$ - середньорічна вартість основних засобів, яка визначається за формулою:

$$\overline{\text{ОЗ}} = \text{ОЗ}_{\text{п.р.}} + \frac{\text{ОЗ}_{\text{над}} * t_1}{12} - \frac{\text{ОЗ}_{\text{виб}} * t_2}{12}, \quad (1.3)$$

де t_1 – кількість повних місяців з моменту введення основних засобів до кінця року;

t_2 – кількість повних місяців з моменту вибуття основних засобів до кінця року;

Цей показник відображає кількість реалізованих товарів (випущеної продукції) на одиницю вартості основного капіталу або який обсяг товарообігу (випущеної продукції) підприємство має від використання одиниці вартості основних засобів.

Збільшення віддачі основних засобів означає підвищення ефективності використання об'єктів і навпаки.

Віддача всіх основних засобів залежить від віддачі активної їх частини та її питомої ваги в загальній вартості основного капіталу. В аналізі можна визначити вплив на віддачу названих чинників за допомогою наступної моделі:

$$\Phi_{\text{В}_a} = \frac{\text{К} * \text{Т} * \text{СВ}}{\text{ОЗ}_{\text{акт}}}, \text{ а } \text{Т} = \text{Д} * \text{К} * \text{П}, \quad (1.4)$$

де К – середньорічна кількість устаткування; Т – кількість відпрацьованих годин; СВ – середньоденний виробіток; $\text{ОЗ}_{\text{акт}}$ – вартість активної частини основних засобів; Д – кількість відпрацьованих днів; П – тривалість зміни.

Віддача основних засобів є прямою величиною рівня використання капіталу. Мітскість основних засобів - зворотний фондоддачі показник:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{\overline{\text{ОЗ}}}{\overline{\text{ВП}}}, \quad (1.5)$$

Цей показник відображає величину основного капіталу, що припадає на одиницю продажів (обсягу випущеної продукції в промисловості), тобто виробничу потужність за відповідний період. Його ще називають коефіцієнтом закріплення основних засобів.

Як і при визначенні віддачі основного капіталу, в розрахунку місткості вартість основних засобів бажано зменшити на величину переданих в оренду об'єктів. При розрахунку місткості на кінець і на початок одного періоду допускається замість середніх даних використовувати моментні показники.

Матеріально-технічну базу підприємства також оцінюють показниками фондоозброєності і фондооснащеності.

Фондоозброєність знаходять ставленням середньорічної вартості активної частини основних засобів на середню чисельність оперативного персоналу торгових підприємств (продавці, касири-контролери, завідувачі секціями, адміністратори торгового залу) або працівників основного виробництва.

Фондооснащеність визначається діленням середньорічної вартості всіх основних засобів на загальну середньоспискову чисельність працівників.

Фондоозброєність і фондооснащеність показують потребу в основних виробничих засобах для виконання одиниці обсягу виробництва власними силами.

Ефективність використання основних засобів визначають також відношенням одного з показників прибутку підприємства (прибуток від реалізації, прибуток від фінансово-господарської діяльності, валовий прибуток, чистий прибуток) до середньої за рік вартості основних засобів. Цей показник називають рентабельністю основного капіталу. Він відображає величину прибутку, що отримується від використання одиниці вартості основного капіталу.

Крім наведених вище узагальнюючих показників використання основних засобів (віддача, місткість, фондоозброєність, фондооснащеність, оборотність, рентабельність) застосовують приватні техніко-економічні показники використання устаткування і площ підприємства.

Для характеристики використання обладнання застосовують показник екстенсивного навантаження (використання за часом) - коефіцієнт екстенсивного використання устаткування:

$$K_{\text{екст}} = \frac{T_{\phi}}{T_{\text{max}}} \quad (1.6)$$

де T_{ϕ} – час фактичної роботи обладнання; T_{max} – максимально можливи й час роботи обладнання.

Інтенсивність навантаження (використання за потужністю) визначають за допомогою коефіцієнта інтенсивності використання обладнання:

$$K_{\text{інт}} = \frac{M_{\phi}}{M_{\text{T}}} \quad (1.7)$$

де M_{ϕ} – фактичний випуск продукції в одиницю часу роботи обладнання (фактично досягнута продуктивність); M_{T} – теоретична (паспортна) продуктивність обладнання.

Оцінку використання устаткування за обсягом роботи здійснюють за допомогою коефіцієнта інтегрального навантаження (узагальнюючий показник):

$$K_{\text{інтегр}} = \frac{N_{\phi}^{\text{B}}}{N_{\text{max}}^{\text{B}}} \quad (1.8)$$

де N_{ϕ}^{B} – фактичний випуск продукції за час фактичної роботи обладнання; $N_{\text{max}}^{\text{B}}$ - максимально можливий випуск продукції, виходячи з паспортної продуктивності і максимально можливого часу роботи.

Для оцінки рівня використання устаткування на підприємствах розраховують ще коефіцієнт змінності роботи устаткування. Для визначення коефіцієнта змінності за один робочий день все працююче обладнання

розподіляється по змінах і знаходиться середня арифметична зважена. У чисельнику коефіцієнта змінності - сума творів числа змін та кількості одиниць обладнання (машино-зміни), а в знаменнику загальне число скільки працювало протягом дня одиниць устаткування (машино-дні).

У багатьох організаціях крім власних основних засобів використовують орендовані, що особливо характерно для підприємств сфери обігу, готельного та туристичного бізнесу і малих фірм, які не мають достатньої кількості власного майна. На відміну від власних основних засобів, взяті в оренду об'єкти враховуються за балансом, і основними витратами з їх використання є орендна плата, а не вартість, що списується в результаті зносу. Тому в аналізі орендованих основних засобів звичайно застосовують тільки частину показників, пов'язану з величинами площі підприємства та складської ємкості. Аналіз власних основних засобів дозволяє проводити розрахунки за всіма показниками, наведеними у цій роботі.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши теоретичні засади ефективності використання основного капіталу підприємства ми прийшли до наступних висновків:

1. Основний капітал підприємства – це матеріальні активи, які зазнають зносу за виконуваними функціями і забезпечують задоволення інтересів власників та інших заінтересованих сторін, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

2. Розглянуто чинники та джерела формування основного капіталу підприємства. Проведений аналіз дозволив сформуванати перелік основних джерел фінансування основного капіталу, які безпосередньо здійснюють вплив

на ефективність та результативність їх діяльності, а саме фінансування за рахунок власних коштів і позикових.

3. Виділяють декілька груп показників, за допомогою яких можна визначити ефективність використання основного капіталу підприємства: узагальнюючі показники та приватні техніко-економічні показники.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС»

2.1. Загальна характеристика підприємства

Компанія «КрісталГласс» була заснована 9 грудня 2005 року. Зареєстрована за адресою: м. Бровари, вул. Базова,1.

ПП «КрісталГласс» є однією з групи компаній, основним напрямком діяльності якої є розробка та впровадження полімерної тари і упаковки (флакони, банки, контейнери, закупорювальні засоби) для медичної, парфумерно-косметичної, харчової, лікєро-горілочаної та хімічної промисловості. Основним виробництвом займається компанія-партнер ПрАТ «Фірма Еліпс» та поставляє окремі частини товарів досліджуваному підприємству на договірній основі. На ПП «КрісталГласс» вже здійснюється остаточне виготовлення готової продукції шляхом зіставлення цих частин.

У 1988 році була заснована компанія ПрАТ «Фірма Еліпс».

У 2005 році створюється підприємство «КрісталГласс», яке стає партнером фірми ПрАТ «Фірма Еліпс» та починається налагоджування партнерських відносин компаній з покладанням повноважень генерального представника на території України і за кордоном. Освоєння нових напрямків в сфері косметичної і агрохімічної промисловості. Значне розширення клієнтської бази, налагодження імпорту закупорювальних засобів і аксесуарів від зарубіжних партнерів.

У 2010 році у зв'язку з підвищеним попитом і з метою підвищення якості обслуговування, прийнято угоду про співпрацю з компанією ТОВ "ПакСтор" г. Тула, як генерального представника компанії ПрАТ "Фірма Еліпс" на території Російської Федерації.

У 2013 році Об'єднання компаній ПрАТ "Фірма Еліпс", ПП "КрісталГласс" і ТОВ "ПакСтор" в єдину виробничо-торговельну групу "ПакГруп".

Також одним з пріоритетних напрямків компанії є зовнішньоекономічна діяльність, пов'язана з імпортом упаковки та аксесуарів світових виробників для парфумерно-косметичної, медичної та лікєро-горілочної промисловості. Компанія в змозі запропонувати клієнту повний спектр послуг пов'язаних з розробкою, професійним підбором і поставкою будь-якої косметичної упаковки і аксесуарів. З огляду на потреби клієнтів, пропонується упаковка як для продукції «мас-маркет» так і для більш дорогого сегмента ринку, Азіатських та Європейських виробників.

Не мало важливим залишається те, що «КрісталГласс» має можливість запропонувати розробку проекту «під ключ», тобто розробити концепцію подачі товару, його фірмового стилю, підібрати оптимальні варіанти комплектуючих та аксесуарів.

Власник приймає активну участь в роботі підприємства. Завдяки цьому відбувається активний його розвиток, стабільно нарощуються обсяги товарообігу, збільшується кількість працюючих. Фінансово-економічна криза, що вразила національну економіку України в 2010 році дещо сповільнила темпи розвитку та значно ускладнило доступ до кредитних ресурсів, а так збільшило витрати на обслуговування валютних кредитів в зв'язку з девальвацією національної валюти гривні. Але організація постачальників та вжиття заходів щодо симулювання збуту продукції дозволи підприємству в таких складних умовах наростити обсяги товарообігу.

Стабільна робота підприємства зумовлена налагодженням чітких схем постачання продукції на пряму від їх виробників, що дозволяє здійснювати реалізацію товарів по більш доступних цінах, ніж у конкурентів, та в більших обсягах задовольняти попит населення. А також вихід на нові ринки збуту для

підприємства, що дозволило витіснити з них конкурентів та зайняти нові ніші в певних категоріях товарів.

На ПП «КрісталГласс» присутні наступні відділи:

- відділ зовнішньоекономічної діяльності;
- господарчий відділ;
- фінансовий відділ;
- відділ продажу;
- відділ маркетингу;
- адміністрація офісу.

В обов'язки кожного відділу входить акумулювання всіх документарних форм щодо проведених грошових розрахунків за відповідних проведених операцій, що супроводжувалися грошовим оборотом.

Організаційна структура ПП «КрісталГласс» є дивізіональною та представлена на рис. 2.1.

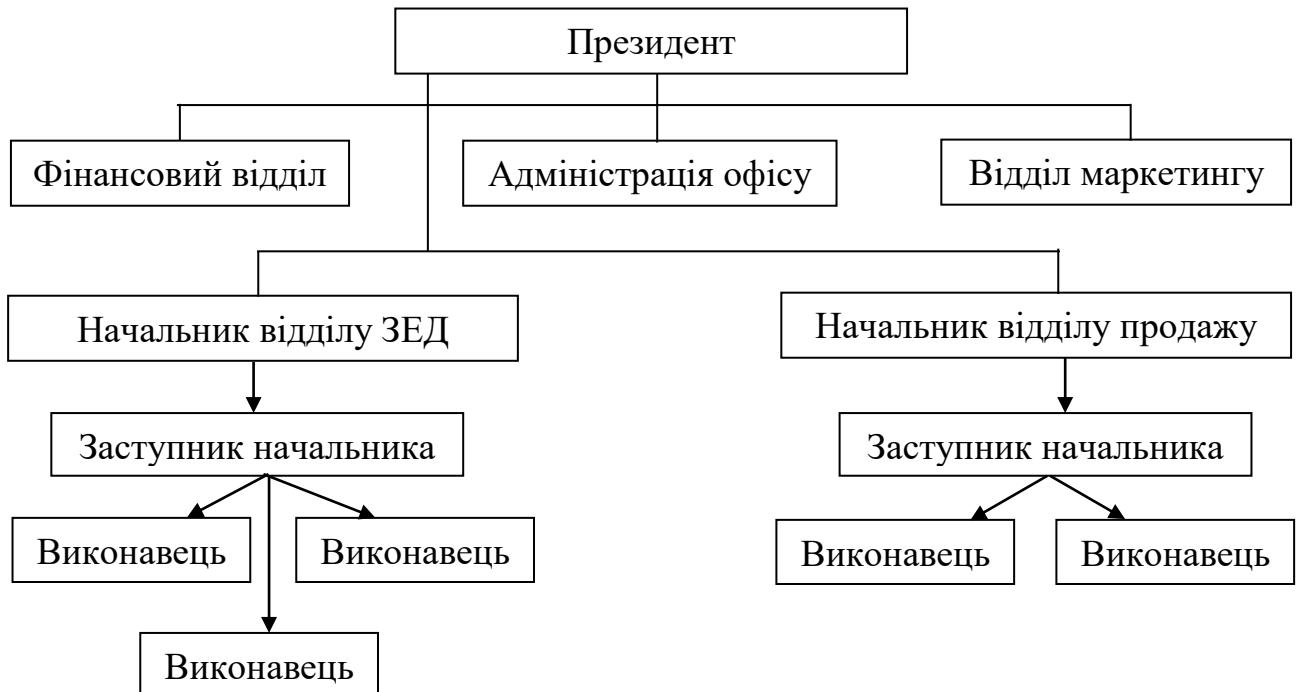

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПП «КрісталГласс»

Джерело: Складено та розроблено автором на основі даних представлених підприємством

На підприємстві проводяться безготівкові розрахунки, оскільки багато операцій проводяться з закордонними клієнтами, або на внутрішньому ринку, проте в дуже великих об'ємах. Використовують два методи безготівкових платежів — це запис на рахунках і залік взаємних боргів, які в результаті завершуються записами на рахунках.

Можна визначити, що на ПП «КрісталГласс» головним чином фінансові ресурси контролює головний бухгалтер, при підтвердженні та спільному плануванні з президентом підприємства. Для складання плану проводиться наскрізний аналіз потоків фінансових ресурсів, та плануванні на основі даного аналізу майбутніх надходжень та витрат фінансових ресурсів, які б задовольняли потреби підприємства для його нормального функціонування.

Рівень конкуренції виробництва різних видів полімерної тари на ринку є невисоким, але присутні компанії, які є конкурентами ПП «КрісталГласс». До них належать: ТОВ «Умілець», ТОВ «Multipack», ТОВ «Вівас», ТОВ «Тара-Пак».

Підприємство особливо активно співпрацює щодо обміну товарів з такими країнами як Китай, Польща, Німеччина та Бельгія, а також експортом — Латвія, Грузія, Білорусь, Румунія та Казахстан.

Також ПП «КрісталГласс» постійно приймає участь у виставках, які пов'язані з пакуванням та архітектурою і отримують винагороди за найкращу пакувальну одиницю. Іноді нагороду отримують за окремий вид продукції, такий як пластиковий флакон та контейнери. В Україні підприємство представлено на виставках тільки в Києві, оскільки керівництво вирішило не приймати участь у виставках в інших містах. Серед зарубіжних виставок підприємство приймає участь в таких країнах як Китай та Білорусь, але це відбувається рідко, бо такі заходи потребують багато фінансових ресурсів.

2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «КрісталГласс»

Діяльність ПП «Крістал Гласс» представлена виробництвом та реалізацією наступних видів продуктів: банки, вкладишипломбуючі, розпилювачі, дозатори, ковпаки, контейнери, кришки, мірні ложки, насадки для контейнерів, ПЕТ гранулят, пластикові флакони, поліетилентерефталат, помпи, пробки-крапельниці, прокладки, пульверизатори, смарт-карта, сополімериполіетилентерефталату, тригери.

Проаналізуємо обсяги виробництва продукції за їх видами ПП «Крістал Гласс» у натуральному вираженні в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка обсягів виробництва продукції ПП «Крістал Гласс» у натуральному вираженні за 2017-2019 рр., тис. шт.

Продукт	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Банки	60,16	288,05	240,24	227,89	-47,81	378,81	-16,60
Розпилювачі	724,41	370,75	389,82	-353,66	19,07	-48,82	5,14
Дозатори	1349,01	863,20	1524,54	-485,81	661,34	-36,01	76,61
Ковпаки	31000	78400	112000	47400	33600	152,90	42,86
Контейнери	0	20,81	56,08	20,81	35,27	100	169,49
Кришки	931,50	244,22	708,53	-687,28	464,31	-73,78	190,12
Пластикові флакони	266	189,67	130,43	-76,33	-59,24	-28,70	-31,23
ПЕТ-сировина	0	0	1	0	1	0	100
Помпи	160,62	69,14	160,16	-91,48	91,02	-56,95	131,65
Пробки – крапельниці	300	0	0	-300	0	-100,00	0
Пульверизатори	1796,19	2394,89	4079	598,7	1684,11	33,33	70,32
Смарт-карта	1	1	1	0	0	0	0
Тригери	17,04	253,59	201,50	236,55	-52,09	1388,2	-20,54
Всього	36551,93	83095,30	119491,30	46543,37	36396	127,33	43,80

Джерело: Складено та розроблено автором на основі оборотно-сальдової відомості

Згідно з табл. 2.1 у 2019 році зменшився обсяг реалізації банок та пластикових флаконів. Це обумовлено падінням попиту на дані категорії товару. Виробництво всіх інших товарів збільшувалось завдяки зростанню попиту на них та розширенню кола контрагентів, з яким почало співпрацювати підприємство.

Вкладиши пломбуючі, мірні ложки, насадки для контейнерів, ПЕТ гранулят, прокладки, сополімер ПЕТ-сировини, пробки-крапельниці у 2018-2019 роках, ПЕТ-сировина у 2017-2018 роках та контейнери у 2017 році були реалізовані протягом аналізованих періодів і тому не відображені у таблиці.

Для більш повного аналізу представимо види продукції у вартісному вираженні у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка обсягів виробництва продукції ПП «Крістал Гласс» у вартісному вираженні за 2017-2019 рр., грн.

Продукт	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Банки	259048,7	1099135,5	987393,88	840086,8	-111741	324,30	-10,17
Розпилювачі	709873,78	881676,82	920516,8	171803	38839,98	24,20	4,41
Дозатори	2026408,4	1373141,1	2597668,11	-653267	1224527	-32,24	89,18
Ковпаки	18987,0	49104,0	74440,0	30117,00	25336,00	158,62	51,60
Контейнери	0	99473,28	281122,49	99473,28	181649,2	100	182,61
Кришки	505665,85	320159,06	1044166,06	-185506	724007	-36,69	226,14
Пластикові флакони	274021,7	223548,43	166981,36	-50473,2	-56567	-18,42	-25,30
ПЕТ-сировина	0	0	1825,0	0,00	1825,00	0	100
Помпи	526808,91	338397,5	838134,97	-188411	499737,4	-35,76	147,68
Пробки – крапельниці	33500,0	0	0	-33500	0,00	-100,00	0
Пульверизатори	2149174	2639665,6	4519896,45	490491,6	1880230,85	22,82	71,23
Смарт-карта	45,83	45,83	45,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Тригери	43517,12	619866,63	527172,7	576349,5	-92693,9	1324,4	-14,95
Всього	6547051,3	7644213,8	11959363,7	1097162	4315149	16,76	56,45

Джерело: Складено та розроблено автором на основі оборотно-сальдової відомості

Аналіз табл. 2.2 показує, що найбільші обсяги виробництва у вартісному вираженні ПП «Крістал Гласс» належать такому продукту як пульверизатори, сума якого в 2018 р. зросла на 22,82%, а в 2019 році – на 71,23%. Швидкими темпами зростають обсяги виробництва контейнерів, які у 2019 році збільшились на 182,61%.

В 2019 р. спостерігається зменшення обсягів таких видів продукції, як банок, пластикових флаконів та тригерів, що обумовлено завершенням співробітництва з деякими контрагентами, які купують саме цю продукцію.

Проаналізуємо структуру обсягів виробництва за 2019 рік на рис. 2.2.

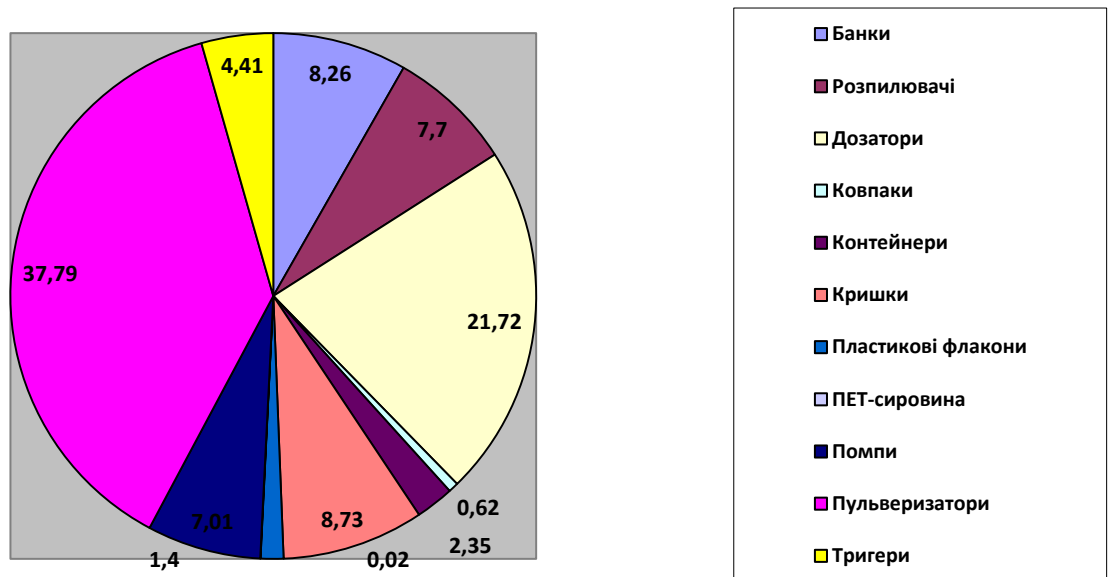

Рис. 2.2. Структура обсягів виробництва ПП «КрісталГласс» за 2019 р., %

Джерело: Складено та розроблено автором на основі оборотно-сальдової відомості

Як видно з рис. 2.2, пульверизатори та дозатори займають найбільшу частку у загальному обсязі продукції у 2019 році. Це означає, що більшість клієнтів ПП «Крістал Гласс» орієнтовані на купівлю саме цієї продукції.

Для проведення економічного аналізу виробничо-господарської діяльності ПП «Крістал Гласс» потрібно розглянути основні техніко-економічні показники діяльності даного підприємства (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3

**Основні техніко-економічні показники діяльності ПП «Крістал
Гласе» за 2017-2019 рр.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	61571,7	104120,9	107965,3	42549,20	3844,40	69,11	3,69
Собівартість продукції, тис. грн.	39523,5	73459,6	76374,4	33936,00	2915,00	85,86	3,97
Чистий прибуток, тис. грн.	14014,0	20372,7	19976,7	6358,70	-396,00	45,37	-1,94
Чисельність ПВП, осіб	23	24	29	1	5	4,35	20,83
Середньомісяч на заробітна плата, грн./особу	5291,89	5432,99	6329,2	141,10	896,21	2,67	16,5
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	6647,5	6783,05	6566,55	135,55	-216,50	2,04	-3,19
Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	15907,0	24529,15	30151,45	8624,30	5622,30	54,22	22,92
Фондовіддача, грн./грн.	9,26	15,09	16,44	6,09	1,09	65,73	7,11
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,87	4,24	3,58	0,37	-0,66	9,65	-15,64
Продуктивність праці, тис. грн./особу	2677,03	4338,37	3722,94	1661,34	-615,43	62,06	-14,18

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати на 1 грн. продукції, грн.	0,64	0,71	0,71	0,07	0	10,94	0,00
Рентабельність продукції, %	35,81	29,45	29,26	-6,36	-0,19	-	-
Рентабельність активів, %	52,70	56,11	53,40	3,42	-2,71	-	-
Рентабельність підприємства, %	26,73	28,59	27,18	1,86	-1,41	-	-

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Отже, як видно з таблиці 2.3, показники підприємства у 2019 році в середньому зменшуються порівняно з 2018 роком.

У 2019 році чисельність працівників збільшилась на 5 осіб. Це означає, що підприємство має більший обсяг роботи та потребує у залученні нових працівників.

Середньомісячна заробітна плата на ПП «КрісталГласс» зростає у зв'язку з підвищенням в країні за ці роки мінімальної заробітної плати. Зростання за інших причин на підприємстві не відбувалось.

Рентабельність продукції з кожним роком зменшується. Це означає, що з 1 грн. реалізованої продукції отримується з кожним роком все менше чистого прибутку. А отже, це свідчить про неефективне управління витратами підприємства.

Не дивлячись на це підприємство працювало прибутково, тому що на кінець 2017 року підприємство отримало прибуток в розмірі 19 976,7 тис. грн., а в минулому періоді підприємство отримало прибуток в розмірі 20 372,7 тис. грн. Однак чистий прибуток зменшився, оскільки контрагенти підприємства протягом року підвищували ціни на сировину, а отже збільшилась і собівартість на 3,97%.

Рентабельність підприємства зменшилась на 1,41% за 2019 рік. Рентабельність активів у 2018 році порівняно із 2017 роком збільшилась на 4,4%, але у 2019 р. зменшилась на 2,71%.

Розглянемо динаміку активів підприємства за 2017-2019 рр. у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка активів ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Види активів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1. Необоротні активи	6733,7	7107,4	6303,6	373,70	-803,80	5,55	-11,31
Нематеріальні активи	452,8	452,8	452,8	0,00	0,00	0,00	0,00
Основні засоби	6689,5	7107,4	6256,5	187,10	-620,10	2,80	-9,02
2. Оборотні активи	19864,2	29198,4	31104,5	9 338,50	1 906,10	47,02	6,53
Всього активи	26597,9	36305,8	37408,2	9 712,20	1 102,40	36,52	3,04

Джерело: Складено та розроблено автором на основі балансу

Згідно даних табл. 2.4 приріст активів у 2018 році забезпечується збільшенням обсягу оборотних активів, підвищує віддачу внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів і дає змогу підприємству вкласти більше у свій розвиток. Але якщо порівнювати 2019 та 2018 роки відбулось незначне збільшення на 6,53% та зменшення необоротних активів на 11,31%. Це обумовлено списанням основних засобів з балансу підприємства

Для того, щоб більш наглядно побачити, які саме активи займають більшу частку, наведемо структуру активів підприємства (табл. 2.5).

Аналіз табл. 2.5 показав, що з кожним роком обсяги необоротних та оборотних активів значно збільшувались, в той час як питома вага необоротних активів зменшується. Видно, що в кожному році більшу питому вагу становили

оборотні активи, це є позитивною тенденцією для підприємства, оскільки це забезпечує безперервний цикл обігу.

Таблиця 2.5

Структура активів підприємства в 2017-2019 рр.

Види активів	2017 р.		2018 р.		2019 р.	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1.Необоротні активи	6 733,70	25,32	7 107,40	19,58	6 303,60	16,85
Нематеріальні активи	452,80	6,72	452,80	6,37	452,80	1,21
Основні засоби	6 689,50	99,34	6 876,60	96,75	6 256,50	16,72
2. Оборотні активи	19 859,90	74,68	29 198,40	80,42	31 104,50	83,15
Всього активи	26 593,60	100	36 305,80	100	37 408,20	100

Джерело: Складено та розроблено автором на основі балансу

Визначимо динаміку оборотних активів, яка наведена у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка оборотних активів підприємства в 2017-2019 рр., тис. грн.

Види активів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси:	7709,3	12077,8	10 245,40	4 368,50	-1 832,40	56,67	-15,17
готова продукція	7644,2	11959,4	10 109,50	4 315,20	-1 849,90	56,45	-15,47
товари	65,1	118,4	135,9	53,30	17,50	81,87	14,78
Дебіторська заборгованість:	9761,1	12767,8	15 052,3	3 011,10	2 284,50	30,86	17,89
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1219,8	3128,4	6 301,70	1 908,60	3 173,30	156,47	101,44
дебіторська заборгованість за розрахунками	404,4	1,2	2,00	-398,80	0,80	-99,70	66,67

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
інша поточна дебіторська заборгованість	8136,9	9638,2	8 748,60	1 501,30	-889,60	18,45	-9,23
Гроші та їх еквіваленти	2126,7	4030,3	5 634,60	1 903,60	1 604,30	89,51	39,81
Витрати майбутніх періодів	86,6	93,2	118,90	6,30	25,70	7,25	27,58
Інші оборотні активи	180,5	229,3	53,30	49,10	-176,00	27,25	-76,76
Оборотні активи – всього	19864,2	29198,4	73 579,60	9 338,60	44 381,20	47,02	152,00

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Як видно з таблиці 2.6, найбільший внесок у формування оборотних активів підприємства за всі аналізовані роки зробили дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги та інша дебіторська заборгованість. Відведення значної суми коштів у дебіторську заборгованість може призвести до фінансових ускладнень, підприємство може відчувати нестачу коштів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати, розрахунків із бюджетом та постачальниками. А кількість існуючих запасів може призвести до додаткових витрат задля їх утримання на складах, однак продукція підприємства не псується з часом.

Дебіторська заборгованість за розрахунками у 2018 році збільшилась на 99,7%, порівнюючи з 2017 роком, у 2019 році збільшилась на 66,67%, порівнюючи з 2018 роком. Сюди входить заборгованість за виданими авансами, за розрахунками з бюджетом, в тому числі з податку на прибуток. Таку тенденцію оцінюють позитивно, оскільки у 2018 році зменшився обсяг коштів, що вилучається із обороту підприємства.

Головною характеристикою, яка повинна братись до уваги при віднесенні активу до складу грошових коштів або їх еквівалентів, є ліквідність, тобто можливість активу швидко перетворюватись у готівку з мінімальними втратами

його вартості. Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від стану грошових коштів. Сума грошових коштів повинна бути такою, щоб її вистачало для покриття всіх першочергових платежів. В даному випадку відбувається збільшення грошових коштів та їх еквівалентів з кожним роком, а саме у 2019 році було збільшення на 164,95% порівняно з 2017 роком.

Зменшилась сума інших оборотних активів на 76,76%. А саме до цієї статті відноситься вартість відсутніх або зіпсованих матеріальних цінностей, щодо яких не прийнято рішення про їх списання до складу витрат на виробництво (витрат на продаж) або на винних осіб. Тобто підприємство у 2019 році мало на 176 тис. грн.. меншу зіпсованого товару (браку), а отже, це означає покращення якості виробництва та введення нових технологічних норм у виробництво.

Визначимо структуру оборотних активів, яка наведена у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Структура оборотних активів підприємства за 2017-2019 рр., %

Види активів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення, (+/-)	
				2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6
Запаси:	38,82	41,36	33,07	2,54	-8,29
готова продукція	99,16	99,02	98,67	-0,14	-0,35
товари	0,84	0,98	1,33	0,14	0,35
Дебіторська заборгованість:	49,13	43,73	48,58	-5,4	4,85
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	12,5	24,5	41,87	12	17,37
дебіторська заборгованість за розрахунками	4,1	0,01	0,01	-4,09	0
інша поточна дебіторська заборгованість	83,40	75,49	58,12	-7,91	-17,37
Гроші та їх еквіваленти	10,71	13,8	18,18	3,09	4,38
Витрати майбутніх періодів	0,44	0,32	0,38	-0,12	0,06
Інші оборотні активи	0,91	0,79	0,17	-0,12	-0,62
Оборотні активи – всього	100	100	100	0	0

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Відповідно до табл. 2.7 основна частка в оборотних активах ПП «Крістал Гласс» належить запасам та дебіторській заборгованості, що становить 33,07% та 48,58% відповідно у 2019 році. Якщо буде подальше збільшення дебіторської заборгованості, у підприємства можуть виникнути фінансові труднощі для забезпечення функціональності своєї діяльності. Досить високою є частка грошових коштів, яка збільшується у 2019 р. на 4,38%, порівняно з 2018р.

Однак частка запасів на підприємстві зменшилась на 8,29%, що є позитивною тенденцією і означає, що підприємство налагоджує відділ маркетингу задля пришвидшення продажу готової продукції на складах.

Розглянемо показники ефективності використання обігових коштів, які представлено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

**Показники ефективності використання обігових коштів
ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр.**

Назва показника	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт оборотності, об.	3,87	4,24	3,58	0,37	-0,66	9,65	-15,64
Коефіцієнт завантаженості	0,26	0,24	0,28	-0,02	0,04	-8,80	18,54
Тривалість обороту обігових коштів, днів	93,02	84,91	100,56	-8,11	15,65	-8,72	18,43
Рентабельність обігових коштів, %	3,87	4,24	3,58	0,37	-0,66	-	-

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Згідно табл. 2.8 можемо сказати, що ефективність використання оборотних коштів є високою, однак показники прямують за негативною тенденцією. Вартість оборотних засобів, яка припадає на 1 грн. вартості

реалізованої продукції у 2019 році збільшується, що відображає коефіцієнт завантаженості за рахунок збільшення залишків оборотних активів на балансі підприємства. Та тривалість обороту збільшується, а отже і продукції випускається менше ніж в 2018 році. Рентабельність обігових коштів у 2018 році зростає на 0,37%, однак у 2019 році зменшується на 0,66%, оскільки частка оборотних коштів в складі чистого прибутку стає меншою.

На підприємстві не має високої плинності кадрів. Керівництво підприємства докладает всіх зусиль для збереження стабільного колективу та прагне підвищувати його професійний рівень. Для цього організуються семінари, проводяться різноманітні курси та тренінги з залучення відповідних фахівців. Працівників структурних підрозділів направляють на курси підвищення кваліфікації. Середню чисельність працівників продемонструємо на діаграмі (рис. 2.3).

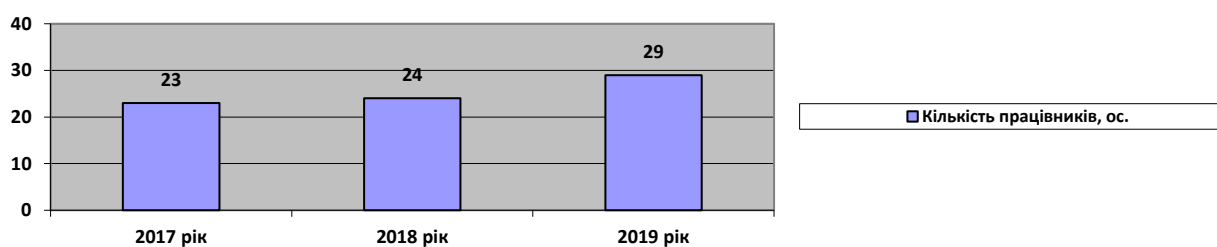

Рис. 2.3. Динаміка чисельності працівників ПП «КрісталГласс» за 2017-2019 роки, осіб

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Оскільки безпосереднім виробництвом продукції займається компанія-партнер, трудові ресурси на ПП «КрісталГласс» представлені в основному невиробничим персоналом, які розподілені на 4 головні структурні підрозділи, та одним підрозділом, який займається виготовленням остаточної готової продукції:

1. Адміністрація.
2. Бухгалтерія.

3. Загальний відділ.
4. Відділ збуту.
5. Виробничий відділ.

Відобразимо їх структуру у табл. 2.9

Таблиця 2.9

Структура трудових ресурсів підприємства за 2017-2019 рр., %

Структурний підрозділ	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення, (+/-)	
				2018р. до 2017 р.	2019р. до 2018 р.
Адміністрація	16,67	13,04	12,50	-3,63	-0,54
Бухгалтерія	11,11	17,39	16,67	6,28	-0,72
Загальний відділ	33,33	21,74	25,00	-11,59	3,26
Відділ збуту	27,78	34,78	33,33	7	-1,45
Виробничий відділ	11,11	13,04	12,50	1,93	-0,54

Джерело: Складено та розроблено автором на основі штатного розкладу

Як видно з табл. 2.9, основна частка працівників у 2018-2019 роках належить відділу збуту, оскільки успіх та функціонування підприємства залежить від того, скільки і як швидко підприємство реалізує свою продукцію. Саме пошуком контрагентів та реалізацією продукції займається відділ збуту.

Проаналізуємо ефективність використання трудових ресурсів ПП «Крістал Гласс» у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання персоналу ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Реалізована продукція, тис. грн.	61571,7	104120,9	107965,3	42549,20	3 844,40	69,11	3,69

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова кількість працівників, ос.	23	24	29	1	5	4,35	20,83
Середня к-сть днів, відпрацьованих 1 працівником, днів	224	229	232	5,00	3,00	2,23	1,31
Тривалість робочого дня, год.	9	9	9	0	0	0	0
Середньорічна продуктивність праці, тис. грн./ос.	2677,03	4338,37	3722,94	1661,34	-615,43	62,06	-14,19
Середньоденна продуктивність праці, тис. грн./ос.	11,95	18,95	16,05	7,00	-2,9	58,58	-15,3
Середньогодинна продуктивність праці, тис. грн./ос.	1,33	2,1	1,78	0,77	-0,32	57,89	-15,24

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Основним показником ефективності використання персоналу ПП «Крістал Гласе» є продуктивність праці. Як видно з табл. 2.10 ці показники у 2018 році зростають, тобто кожен працівник на підприємстві продуктивно використовує робочий час та сприяє збільшенню прибутковості підприємства. З іншої сторони, у 2019 році, продуктивність праці падає, оскільки кількість працівників зросла в більшому еквіваленті, ніж чистих дохід від реалізованої продукції.

Підсумовуючи, аналіз показників виробничо-господарської діяльності ПП «Крістал Гласе» показав, що підприємство зменшує обсяги основних засобів, накопичує обігові кошти та зменшує обсяги запасів.

2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства

Для оцінки фінансового стану підприємства проведемо аналіз доходів ПП «Крістал Гласс», який наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка доходів підприємства за 2017-2019 рр., тис. грн.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції	61571,70	104120,90	107965,30	42549,20	3 844,40	69,11	3,69
Інші операційні доходи	849,50	1 226,00	1 150,70	376,50	-75,30	44,32	-6,14
Інші доходи	0	0	0	0	0	0	0
Доходи – всього	62421,20	105346,90	109116,00	42925,70	3 769,10	68,77	3,58

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Згідно з табл. 2.11 чистий дохід від реалізації продукції зростає з кожним роком, а саме у 2018 році порівняно з 2017 роком – на 69,11%, у 2019 році – на 3,69%. Це обумовлено тим, що підприємство розвивається та збільшує обороти продукції, тобто з кожним роком продукції реалізовується все більше, а отже збільшується і дохід.

Інші операційні доходи на підприємстві у 2018 році збільшуються за рахунок списання кредиторської заборгованості, нарахування відсотків на залишки коштів на поточних рахунках у банках та відшкодування раніше списаних активів. Однак у 2019 році зменшуються на 6,14% у зв'язку з одержаними штрафами, неустойками та пені.

Як видно з таблиці інші доходи на підприємстві відсутні взагалі. До них входять дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, доходи від операцій оренди/лізингу. Тобто це свідчить про те, що підприємство не займається такою діяльністю.

Витрати є найважливішим якісним показником, що відображає результати господарської діяльності підприємства, та інструментом оцінки техніко-економічного рівня виробництва і праці, ефективності управління тощо. Виступаючи початковою базою ціноутворення, витрати впливають на дохід, рівень рентабельності підприємства, а також на формування загальнодержавного бюджету.

Наведемо аналіз операційних витрат підприємства у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Динаміка операційних витрат ПП «КрісталГласс» за 2017-2019 рр.,
тис. грн.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Матеріальні витрати	661,6	815,3	817,6	153,70	2,30	23,23	0,28
Витрати на оплату праці	1027,5	1121,1	1410,8	93,60	289,70	9,11	25,84
Відрахування на соціальні заходи	210,2	240,1	318,2	29,90	78,10	14,22	32,53
Амортизаційні відрахування	702,6	840,1	1322	137,50	481,90	19,57	57,36
Інші операційні витрати	4221,7	5231,4	6854,6	1009,70	1623,20	23,92	31,03
Операційні витрати - разом	6823,6	8248	10723,2	1424,40	2475,20	20,87	30,01

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

З таблиці 2.12 можна зробити наступні висновки:

1. Матеріальні витрати з кожним роком збільшуються. Оскільки виробництво зростає, для підприємства це нормальне явище. Сюди входять витрати на оплату сировини, основних і допоміжних матеріалів, комплектуючих, палива, електроенергії (за винятком витрат на придбання необоротних активів, які підлягають амортизації).

2. Витрати на оплату праці збільшуються непропорційно, але це обумовлено тим, що підприємство розвивається та наймає нових робітників. До них належать вся нарахована заробітна плата (в тому числі матеріальна допомога, виплати в негрошовій формі), як штатному персоналу, так і сумісникам.

3. Амортизаційні відрахування збільшились, оскільки збільшилась кількість основних засобів на підприємстві.

4. Інші операційні витрати також стабільно зростають, а саме витрати на відрядження, рекламу, послуги зв'язку, розрахунково-касове обслуговування тощо.

Детальніше наведемо структуру операційних витрат на рисунку 2.4

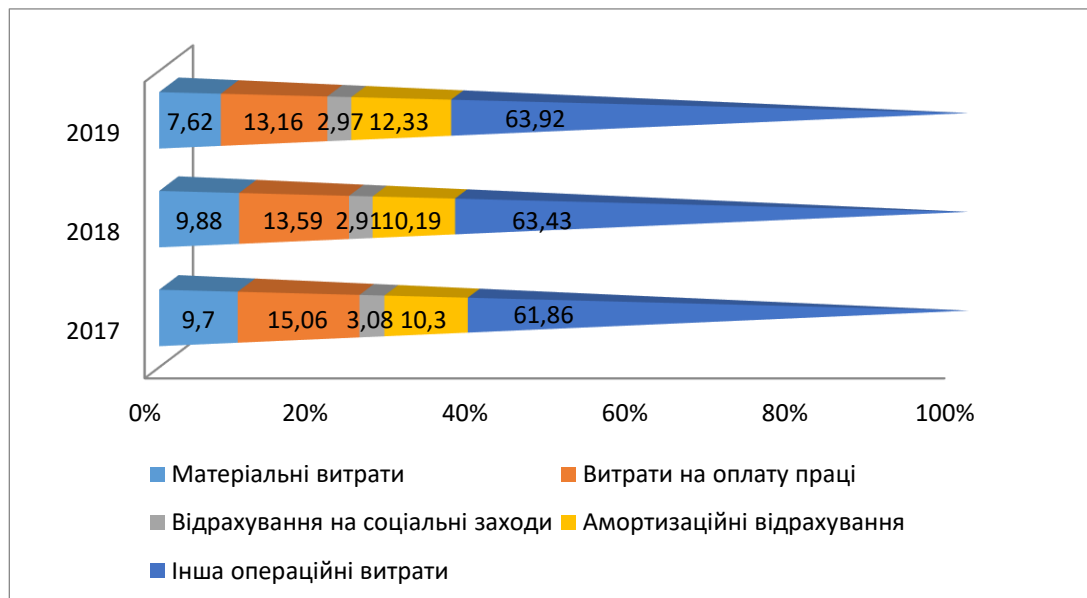

Рис. 2.4. Питома вага операційних витрат, %

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Як можна бачити з рис. 2.4, питома вага різноманітних операційних витрат залишається майже на одному рівні за всі три роки. ПП «Крістал Гласс» має високі затрати на рекламу своєї продукції та відрядження своїх працівників закордон до партнерів або для презентування своєї продукції і тому найбільшу частку у 2017-2019 роках займають інші операційні витрати і коливаються від 61-64%. Витрати на оплату праці з кожним роком зменшувались у своїй структурі, але незначно, в той час як амортизаційні відрахування збільшувались.

Наступним етапом буде проведення аналізу прибутку підприємства, який представлено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Динаміка прибутку ПП «КрісталГласс» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Валовий прибуток	22048,20	30661,30	31590,90	8 613,10	929,60	39,06	3,03
Прибуток від операційної діяльності	17666,30	25032,70	24432,40	7 366,40	-600,30	41,70	-2,40
Прибуток до оподаткування	17604,10	24852,80	24364,50	7 248,70	-488,30	41,18	-1,96
Чистий прибуток	14014,00	20372,70	19976,70	6 358,70	-396,00	45,37	-1,94

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

З поданих даних у табл. 2.13 видно, що всі види прибутків, окрім валового, зменшуються за останній аналізований рік. Для більш кращого розуміння росту прибутку зобразимо структуру чистого прибутку на рис. 2.5.

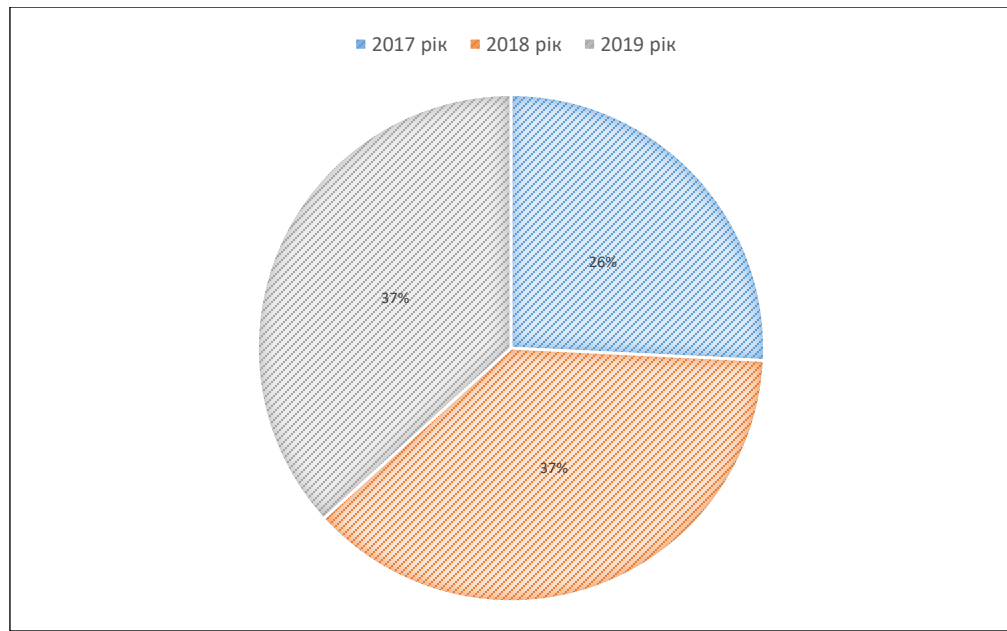

Рис. 2.5. Структура чистого прибутку підприємства у 2017-2019 рр., %

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Першим етапом для оцінки фінансового стану підприємства буде дослідження показників фінансової стійкості, які представлені у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Показники фінансової стійкості ПП «КрісталГласс» за 2017-2019 рр.

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Власні обігові кошти, тис. грн.	збільшення	14655,6	22914,0	23909,4
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,8	0,83	0,81
Коефіцієнт фінансової залежності	зменшення	0,2	0,17	0,19
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	0,69	0,76	0,79
Коефіцієнт фінансового левериджу	зменшення; <0,25	0,25	0,21	0,24

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Згідно розрахунків у табл. 2.14, можна зробити наступні висновки:

- власні оборотні кошти з кожним роком зростають, що є гарним показником, оскільки у підприємства з'являється можливість більше грошей вкласти у свій розвиток;

- не дивлячись на те, що коефіцієнт автономії у 2019 році зменшився, він залишається на досить високому рівні. Зменшення значення цього показника свідчить про збільшення фінансових труднощів у майбутньому та зменшення власних резервів для погашення фінансових зобов'язань.

- коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього, і в 2019 році становить 0,19, що є низьким показником залежності і показує наскільки активи підприємства фінансуються за рахунок позичкових коштів;

- коефіцієнт маневреності власного капіталу пропорційно збільшується з кожним роком. У 2019 році 79% власного капіталу підприємства перебуває в мобільній формі, направлені на фінансування поточної діяльності підприємства.

Тому, виходячи з аналізу, можна зазначити, що фінансова стійкість на підприємстві є досить стабільною, оскільки коефіцієнт залежності власного капіталу від запозиченого перебуває на низькому рівні, що є позитивним фактором для підприємства, та збільшується маневреність власного капіталу.

Згідно даних фінансового звіту малого підприємства «Крістал Гласс» проведемо аналіз ліквідності за 2017-2019 роки (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Показники ліквідності ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр.

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	збільшення; 1,5-2,5	3,82	4,65	4,32
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	збільшення; 0,2-0,35	0,41	0,64	0,78
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>1	2,33	2,72	2,90

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Відповідно до розрахунків проведених у табл. 2.15, визначено:

- коефіцієнт покриття значно більший за нормативне значення за всі аналізовані роки. У 2019 році він зменшився на 0,33, порівняно з аналогічним попереднім періодом, та становить 4,32. Цей показник показує скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Показник зменшився оскільки збільшились зобов'язання підприємства;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2019 році збільшується порівняно з 2018 роком, тобто підприємство може за необхідності погасити частку заборгованості за власні кошти найближчим часом;

- коефіцієнт швидкої ліквідності в нормативному значенні коливається в межах 1-2. На підприємстві у 2019 році він становить 2,9 – що є хорошим показником та свідчить про можливість погашення підприємством своїх поточних зобов'язань у випадку його критичного стану.

Можна стверджувати, що ПП «КрісталГласс» є високоліквідним підприємством.

Далі зробимо діагностику показників ділової активності, які наведені у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Показники ділової активності ПП «КрісталГласс» за 2017-2019 рр.

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
Коефіцієнт обертання активів, об.	збільшення	2,73	3,31	2,93
Коефіцієнт обертання оборотних активів, об	збільшення	3,87	4,24	3,58
Тривалість обороту оборотних активів, днів	зменшення	93,02	84,91	100,56
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	збільшення	10,44	9,67	7,76
Тривалість обертання дебіторської заборгованості, днів	зменшення	34,48	37,23	46,39

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності запасів, об.	збільшення	5,52	7,42	6,84
Тривалість обертання запасів, днів	зменшення	65,22	48,52	52,63
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, об.	збільшення	17,6	18,13	11,33
Термін обертання кредиторської заборгованості, днів	зменшення	20,46	19,86	31,77

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Аналіз показників ділової активності ПП «Крістал Гласс» в табл. 2.16 дозволяє зробити висновок, що в 2019 році відбулося погіршення використання всіх ресурсів підприємства.

Коефіцієнт обертання оборотних активів у 2019 році зменшився за рахунок незначного росту оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості з кожним роком зменшується, що вказує на неефективність управління заборгованістю клієнтів і інших дебіторів.

Тривалість погашення дебіторської заборгованості у 2019 році збільшується та становить 46,39 днів, що впливає із зменшення оборотності дебіторської заборгованості. Це є негативним явищем для підприємства.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує у скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість. Згідно табл. 2.16 коефіцієнт зменшується у 2019 році та становить 11,33 обертів, що є негативним явищем для підприємства.

Тривалість обертання кредиторської заборгованості показує середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості. В нас відбувається значне збільшення, що також є негативним явищем. У 2018 році показник зменшився на 0,6 дня порівняно з 2017 роком. Але у 2019 році збільшився і становить 31,77 дня за рахунок збільшення поточних зобов'язань.

Розглянемо динаміку показників рентабельності ПП «Крістал Гласс», яка наведена у табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Динаміка показників рентабельності підприємства за 2017-2019 рр., %

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн.	
				2018 до 2017	2019 до 2018
Рентабельність активів	52,70	56,11	53,40	3,42	-2,71
Рентабельність власного капіталу	65,74	67,96	66,22	2,22	-1,74
Рентабельність продукції	35,81	29,45	29,26	-6,36	-0,19
Рентабельність операційної діяльності	21,47	23,35	22,57	1,88	-0,78
Період окупності капіталу	1,90	1,78	1,87	-0,12	0,09
Період окупності власного капіталу	1,52	1,47	1,51	-0,05	0,04

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Як видно з таблиці 2.17, у 2019 році всі показники рентабельності прямують до зниження. Однак вони і досі становлять високе значення, порівнюючи з іншими підприємствами на ринку в даній галузі.

На ПП «Крістал Гласс» рентабельність продукції зменшується як у 2018 р., так і у 2019 р.. Це свідчить про не досить ефективне управління собівартістю та витратами. Рентабельність операційної діяльності у 2018 році зростає і становить 23,35%, що є позитивним явищем та свідчить про збільшення прибутковості операційної діяльності підприємства. З іншої сторони у 2019 році вона знижується на 0,78%, але і досі залишається на високому рівні.

Період окупності капіталу показує, за який період кошти, що інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком. Період окупності власного капіталу відображає період, протягом якого капітал окупиться. В нашому випадку у 2019 році дані показники прямують до збільшення.

Дослідивши динаміку основних показників, можна сказати, що загалом ситуація на підприємстві прийнятна та згідно показників ділової активності

підприємство розвивається з тимчасовими труднощами пов'язаними з ціновою політикою у світі.

Висновки до розділу 2

Дослідивши діяльність підприємства та проаналізувавши техніко-економічні показники ми дійшли наступних висновків:

1. ПП «Крістал Гласс» - підприємство, що спеціалізується на розробці та впровадженні полімерної тари і упаковки (флакони, банки, контейнери, закупорювальні засоби) для медичної, парфумерно-косметичної, харчової, лікєро-горілкової та хімічної промисловості. Також займається зовнішньоекономічною діяльністю, що пов'язана з імпортом упаковки та аксесуарів світових виробників.

2. Згідно аналізу виробничо-господарської діяльності ПП «Крістал Гласс» видно, що підприємство збільшує товарообіг, про це свідчить чистий дохід від реалізації продукції, який зростає з кожним роком і у 2019 році зріс на 3,69% порівняно із 2018 роком. Також на підприємстві зменшились необоротні активи на 11,31% порівняно з 2018 роком у зв'язку з зменшенням основних засобів на підприємстві. На 6,53% збільшились оборотні активи, що дає змогу підприємству більше вкласти у свій розвиток. Кількість запасів готової продукції на складах зменшується на 8,29%, однак дебіторська заборгованість збільшилась на 4,85% і стала на рівні 2017 року. В подальшому це призведе до більших капіталовкладень за рахунок власного капіталу на закупівлю і утримання готової продукції.

3. Загальний рівень фінансового стану ПП «Крістал Гласс» є стійким, однак підприємство потребує контроль за дебіторською заборгованістю.

4. Діагностика ефективності господарської діяльності підприємства показала, що підприємство має досить високу ефективність використання

оборотних засобів. Але рентабельність продукції у 2019 році зменшується порівняно з 2018 р., а отже це свідчить про збільшення витрат та неефективне управління ними.

5. Підприємству необхідно шукати шляхи оптимізації співробітництва з контрагентами, а саме налагодити постійну реалізацію свого товару та оптимізувати роботу з дебіторською заборгованістю.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС»

3.1. Аналіз формування основного капіталу підприємства

Для якісного аналізу забезпеченості організації основним капіталом доцільно проаналізувати саму структуру основних виробничих засобів на початок і кінець звітного року з визначенням абсолютного відхилення і виявити за питомою вагою конкретні причини зміни складу вищезазначених основних засобів.

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягу споживання продукції ПП «Крістал Гласс» є забезпеченість їх основними засобами в необхідній кількості та асортименті і повніше й ефективніше використання їх.

Завдання аналізу на ПП «Крістал Гласс» є:

- визначити забезпеченість підприємства та його структурних підрозділів основними засобами і рівень використання їх за узагальнюючими й окремими показниками;
- розрахувати вплив використання основних засобів на обсяг виробництва продукції та інші показники;
- виявити резерви підвищення інтенсивності й ефективності використання основних засобів.

Аналіз зазвичай починається з вивчення наявності основних засобів, їхньої динаміки та структури. Основні засоби підприємства поділяються на промислово-виробничі і непромислові, а також на засоби невиробничого призначення. Виробничу потужність підприємства визначають промислово-виробничі засоби. Крім того, прийнято виділяти активну частину (робочі машини й обладнання) і пасивну частину основних засобів, а також окремі

підгрупи відповідно до їхнього функціонального призначення (споруди виробничого призначення, склади, робочі й силові машини, обладнання, вимірювальні прилади й пристрої, транспортні засоби і т. ін.). Така деталізація необхідна для виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів на основі оптимізації їхньої структури. Великий інтерес при цьому становить співвідношення активної і пасивної частин, силових і робочих машин, оскільки від їхнього оптимального поєднання багато в чому залежать віддача основних засобів, рентабельність і фінансовий стан підприємства.

Дані для оцінки складу, руху та динаміки основних засобів на ПП «Крістал Гласс» наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Рух та динаміка основних засобів ПП «Крістал Гласс» за 2019 р., тис. грн.

Групи ОЗ	На поч. року		Надходження		Вибуття		На кін. року		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Земля	845,6	8,11	0	0,00	0	0	845,6	7,79	0,0	0,00
Будівлі і споруди	5126,4	49,15	0	0,00	0	0	5126,4	47,22	0,0	0,00
Машини та обладнання	436,7	4,19	174,8	28,06	0	0	611,5	5,63	174,8	40,03
Транспортні засоби	3475,5	33,33	332,2	53,33	195,1	100,00	3612,6	33,27	137,1	3,94
Інструменти, прилади та інвентар	105,1	1,01	21,1	3,39	0	0	126,2	1,16	21,1	20,08
Тварини	2	0,02	0	0,00	0	0	2	0,02	0,0	0,00
Інші основні засоби	111,7	1,07	15	2,41	0	0	126,7	1,17	15,0	13,43
Інші необоротні матеріальні активи	326,1	3,13	79,8	12,81	0	0	405,9	3,74	79,8	24,47
Всього	10429,1	100,0	622,9	100,0	195,1	100,0	10856,9	100,0	427,8	4,10

Джерело: Складено та розроблено автором на основі оборотно-сальдової відомості

За даними таблиці 3.1. можна зробити висновок, що на кінець 2019 року вартість основних засобів збільшилася на 4,1%, що склало 427,8 тис. грн. Найбільше збільшення відбулося у складі машин та обладнання – на 40,03%, що

склало 174,8 тис. грн. При цьому на кінець року не відбулось зменшення основних засобів в жодній із груп основних засобів.

Структура основних засобів ПП «Крістал Гласс» на кінець року порівняно з початком майже не змінилася. Найбільшу питому вагу основних засобів займають будівлі і споруди та транспортні засоби, 47,22% та 33,27% відповідно.

Для аналізу порівняння наявності, руху та динаміки основних засобів використаємо дані табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Склад основних засобів ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Найменування	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Земля	845,6	845,6	845,6	0,00	0,00	0,00	0,00
Будівлі і споруди	4832,1	5126,4	5126,4	294,30	0,00	6,09	0,00
Машини та обладнання	381,1	436,7	611,5	55,60	174,80	14,59	40,03
Транспортні засоби	2258,5	3475,5	3612,6	1 217,00	137,10	53,89	3,94
Інструменти, прилади та інвентар	105,1	105,1	126,2	0,00	21,10	0,00	20,08
Тварини	2,0	2,0	2,0	0	0	0	0
Інші основні засоби	67,1	111,7	126,7	44,60	15,00	66,47	13,43
Інші необоротні матеріальні активи	168,6	326,1	405,9	157,50	79,80	93,42	24,47
Всього	8660,1	10429,1	10856,9	1 769,00	427,80	20,43	4,1

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Згідно з табл. 3.2 відбулось значне зростання машин та обладнання і інших основних засобів. Це обумовлено купівлею нових автомобілей для перевезення вантажу, обладнання нової системи охорони, системи відеонагляду та апаратури для маркетолога.

Проаналізуємо структуру основних засобів за 2017-2019 роки, яка представлена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Структура основних засобів ПП «Крістал Гласс», %

Найменування	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення, (+/-)	
				2018р.	2019р.
Земля	9,76	8,11	7,79	-1,66	-0,32
Будівлі і споруди	55,80	49,15	47,22	-6,64	-1,94
Машини та обладнання	4,40	4,19	5,63	-0,21	1,45
Транспортні засоби	26,08	33,33	33,27	7,25	-0,05
Інструменти, прилади та інвентар	1,21	1,01	1,16	-0,21	0,15
Тварини	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00
Інші основні засоби	0,77	1,07	1,17	0,30	0,10
Інші необоротні матеріальні активи	1,95	3,13	3,74	1,18	0,61
Всього	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Як видно з табл. 3.3 приблизно 50% основних засобів займають будівлі і споруди, що є виправданим, оскільки в дану статтю входить все основне для функціонування підприємства, а саме всі приміщення для робітників та запасів, мережа інтернет, системи безпеки, телефонна лінія та інше. Також велику частину в структурі має транспортні засоби, оскільки підприємство постійно закупляє та перевозить продукцію з різних країн.

3.2. Оцінка ефективності використання основного капіталу підприємства

Для узагальнюючої оцінки динаміки основних засобів і характеру їх змін на підприємстві ПП «Крістал Гласс» наведемо показники стану та руху основних засобів підприємства, які представлені в таблиці 3.4. Це потрібно для того, щоб відслідковувати технічний стан та рух виробничих засобів, для розуміння ситуації на підприємстві та прогнозування майбутніх змін.

Таблиця 3.4

**Показники стану основних засобів ПП «КрісталГласс»
за 2017-2019 рр.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення			
				Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
				2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Первісна вартість, тис. грн.	9142,0	10881,9	10856,9	1739,90	-25,00	19,03	-0,23
Величина нарахованого зносу, тис. грн.	2452,5	3774,6	4600,4	1322,00	825,80	53,91	21,88
Надходження основних засобів, тис. грн.	612,6	1611,41	543,15	998,81	-1068,26	163,04	-66,29
Вибуття основних засобів, тис. грн.	13,74	0	195,13	-13,74	195,13	-100,00	-
Коефіцієнт зносу	0,27	0,35	0,42	0,08	0,07	29,30	22,16
Коефіцієнт придатності	0,73	0,65	0,58	-0,08	-0,07	-10,74	-10,77
Коефіцієнт введення	0,07	0,15	0,05	0,08	-0,10	120,99	-66,22
Коефіцієнт виведення	0,002	0	0,02	-0,002	0,02	-100,00	-
Коефіцієнт приросту	0,07	0,15	0,03	0,08	-0,12	126,06	-77,47

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Згідно з табл. 3.4, ПП «Крістал Гласс» щорічно оновлює частину основних засобів, що дозволяє поступово нарощувати основні засоби підприємства. Рівень зносу має невисоке значення, але з кожним роком зростає (з 27% до 42%). Відповідно до цього коефіцієнт придатності зменшується та становить від 73% до 58% протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт введення характеризує інтенсивність уведення в дію нових основних засобів і у 2018 році є високим, але різко знижується у 2019 році на

66,22%. Однак у 2018 році він збільшується більше ніж удвічі (з 0,07 до 0,15), оскільки було значне надходження основних засобів. Коефіцієнт виведення є низьким за весь аналізований період, а у 2018 році взагалі перебуває на рівні 0.

Дослідження основних засобів є одним із важливих завдань у виробничому процесі. Протягом певного часу основні засоби встигають вводитись на підприємство, передаватись в експлуатацію, ремонтуватись, зношуватись, переміщатись. Обчислимо показники, які характеризують ефективність використання основних засобів, а саме: віддачу основних засобів, місткість та озброєність праці основними засобами, наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Динаміка ефективності використання основних засобів ПП «Крістал Гласс» за 2017-2019 рр.

Види активів	Роки			Відхилення			
				Абсолютне (тис.грн.)		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід, тис. грн.	61571,7	104120,9	107965,3	42549,20	3844,40	69,11	3,69
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	6647,5	6783,05	6566,55	135,55	-216,50	2,04	-3,19
Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності, осіб	23	24	29	1	5	4,35	20,83
Віддача основних засобів, грн/грн	9,26	15,09	16,44	6,09	1,09	65,73	7,11
Місткість основних засобів, грн/грн	0,11	0,07	0,06	-0,04	0,00	-39,66	-6,64
Озброєність праці основними засобами, тис. грн/особу	289,02	282,63	226,43	-6,39	-56,19	-2,21	-19,88
Рентабельність основних засобів, %	2,11	2,95	3,04	0,84	0,09	-	-

Джерело: Складено та розроблено автором на основі фінансової звітності

Виходячи з розрахунків можна зробити висновки про те, що віддача основних засобів у 2017 році становить 15,09, у 2018 році стрімко зросла на 65,73%, оскільки чистий дохід значно зріс, а середньорічна вартість основних засобів зменшилась на 3,19%, порівнюючи 2019 та 2018 роки. Позитивним явищем являється збільшення, що ми і бачимо. Взаємообернений показник до віддачі – місткість основних засобів, якщо віддача зменшується, зрозуміло, що місткість збільшується, і навпаки, що ми і бачимо. Озброєність праці основними засобами значно зменшилась, оскільки зменшилась середньорічна вартість основних засобів.

На рисунку 3.1. представлено динаміку ефективності основних засобів, а саме зміну віддачі основних засобів та їх місткості за аналізований період.

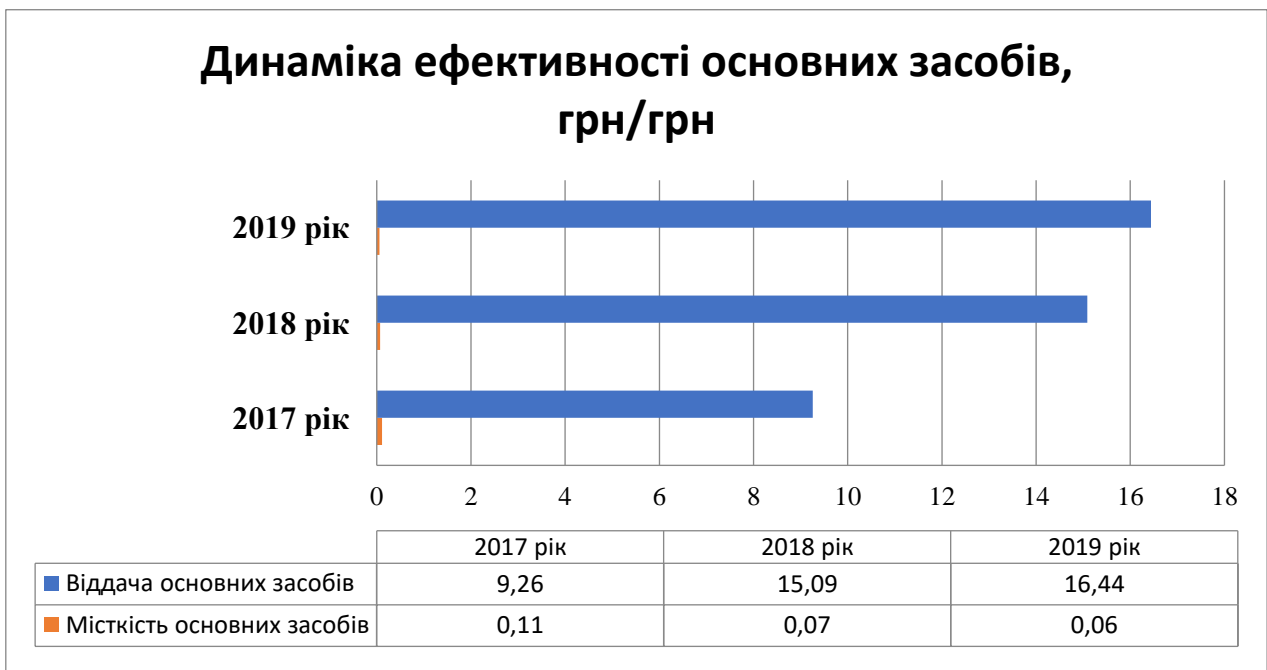

Рис. 3.1. Динаміка ефективності основних засобів підприємства

Джерело: Складено та розроблено автором на основі проведених розрахунків

Ми можемо побачити ситуацію на підприємстві, яка говорить про те, що підприємство ефективно використовує свої основні засоби, оскільки віддача

основних засобів збільшується швидкими темпами, а це означає, що обсяг реалізованої продукції збільшується, що можна побачити у розрахунках з таблиці 3.5, а місткість основних засобів зменшується. Місткість основних засобів показує вартість основних засобів, на яку припадає 1 грн реалізованої продукції. А показник віддачі основних засобів показує скільки реалізовується товарів з 1 грн., вкладеної в основні засоби.

Висновки до розділу 3

Узагальнюючи проведений аналіз формування основних засобів ПП «Крістал Гласс» можна зробити висновок про зростання основних засобів на підприємстві для подальшого його функціонування.

Згідно показників стану основних засобів на ПП «Крістал Гласс» з кожним роком збільшується знос основних засобів та майже не відбувається їх оновлення у 2019 році. Це обумовлено тим, що готова продукція і так лежить на складах при данному завантаженні основних засобів.

Підприємству необхідно шукати шляхи оптимізації співробітництва з контрагентами, а саме налагодити постійну реалізацію свого товару та оптимізувати роботу з дебіторською заборгованістю задля доцільності оновлення та закупівлі інших видів основних засобів.

Проаналізувавши показники ефективності використання основних засобів можна зробити висновок, що в цілому основні засоби у 2019 році мали задовільний технічний стан. Тільки коефіцієнт зносу збільшився у 2019 році порівнянно з 2018 роком на 22,16% і становить 0,42. Інші показники стану основних засобів зменшуються. Дана ситуація на підприємстві означає погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства.

РОЗДІЛ 4

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПП «КРИСТАЛ ГЛАСС»

4.1. Основні напрями підвищення використання основного капіталу підприємства

В сучасних умовах зростання конкуренції між приватними підприємствами стає очевидним, що будь-якому підприємству необхідно прикладати всіх зусиль для підвищення ефективності використання власних основних засобів. Це є гарантом підвищення продуктивності праці, що неодмінно приведе до збільшення доходів, а отже і до підвищення рівня конкурентоздатності. Тому існує нагальна потреба збільшення максимальної ефективності діяльності підприємства і це повинно стати однією з ключових завдань для будь-якої організації.

Також необхідно зазначити, що при ефективному використанні основних засобів знижується потреба в них, що веде до економії, тобто мінімізації витрат, а це, в свою чергу, знову-таки впливає на підвищення рівня конкурентоздатності.

Ефективне функціонування основних виробничих засобів залежить від того, наскільки повно реалізуються екстенсивні та інтенсивні фактори поліпшення їх використання.

Всі резерви підвищення ефективності використання основних виробничих засобів і потужностей можна звести до двох груп резервів - інтенсивним і екстенсивним - відповідно з показниками. При цьому важливо пам'ятати, що в кожній галузі можливості реалізації резервів будуть різними і вимагають глибокого знання специфіки галузі.

Фактори і резерви підвищення ефективності виробництва визначають і конкретні шляхи їх реалізації. В умовах ринкової економіки при наявності стабільного попиту на продукцію і сировинних ресурсів на її виробництво шляхи поліпшення використання основних засобів визначаються необхідністю реалізації резервів найбільш повного завантаження обладнання.

У цих умовах підвищення ефективності використання основних засобів здійснюються зростанням обсягу виробництва шляхом всебічного збільшення екстенсивності і інтенсивності на основі зведення до мінімуму внутрішніх простоїв, ліквідацією «вузьких місць» в пропускну здатності технологічно взаємопов'язаних груп устаткування, виключення сезонності, виключення цілоденних простоїв, збільшення змінності роботи і ін.

Напрями підвищення ефективності використання основних засобів будуть різними в конкретних галузях.

В даний час характерно екстенсивне використання основних засобів, що вказує на невідкладність прискорення процесів оновлення на підприємствах. В цілому, виявлення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на використання основних засобів, дозволить своєчасно вжити заходів для підвищення ефективності їх використання.

Визначальним є стан групи інвестиційно-іноваційних факторів, тобто темпи зростання інвестицій в основний капітал, частки амортизаційних відрахувань у джерелах фінансування інвестицій в основний капітал, частки амортизації в продукції, частки нематеріальних активів у структурі активів, частки витрат.

Зокрема, низька частка амортизаційних відрахувань на підприємствах техсервісу, спричиняє високий знос основних засобів, низьку частку амортизації ємності продукції, малий коефіцієнт вибуття основних засобів. Низька питома вага нематеріальних активів (1,21% - на ПП «Крістал Гласс») свідчить про відсутність передових технологій і недостатньо прогресивного виробничого

апарату. Процеси оновлення основних засобів на підприємствах затруднені тим, що амортизація не виконує своєї відтворювальної функції. В основі діючої системи амортизації лежить ідея поступової заміни самого об'єкта, що амортизується, його відтворення, а не створення у підприємств вільних грошових коштів для розвитку його виробничої бази. Ця функція амортизації перейшла з планової в ринкову економіку.

Поняття амортизації в економіці трактується як витрати на повне відновлення основних засобів, що суперечить міжнародній практиці. Тому основні положення амортизаційної політики не відповідають умовам планованої модернізації матеріально-технічної бази промисловості. Накопичення амортизаційних витрат відстає від зростання цін замінного обладнання, що робить нереальним оновлення активної частини основних засобів.

Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів приватного підприємства наведені в табл. 4.1.

В даний час для підприємств актуальна місткість основних засобів як вид підвищення ефективності основних засобів і екстенсивний тип підвищення виробництва, при цьому на всіх підприємствах, в тому числі і на ПП «Крістал Гласс», використовується лінійна амортизація, переоцінка основних засобів не проводиться.

Таким чином, для підвищення ефективності використання основних засобів на ПП «Крістал Гласс» необхідно розробити економічний механізм, спрямований на інноваційний розвиток виробничого потенціалу за допомогою обліку об'єктів основних засобів за справедливою вартістю, введення компонентної амортизації, виділення групи інвестиційної нерухомості, перерозподілу витрат у структурі собівартості продукції, використанні прискорених методів нарахування амортизації, проведення оцінки на

знецінення активів, а також вибору типу підвищення ефективності основних засобів.

Таблиця 4.1

Основні напрями підвищення ефективності використання основних засобів приватного підприємства

Тип ефективності використання основних засобів, ефективності виробництва	Оновлення основних засобів	Введення потужностей	Рівень амортизації в структурі собівартості продукції, вид амортизації	Тип амортизаційної політики на макрорівні
Місткість основних засобів, екстенсивний	модернізація основних засобів, заміна зношених основних засобів новішими, реконструкція обладнання	введення нових потужностей, зростання капітальних вкладень	від 1% до 5%, лінійний	регресивна
фондозберегаючі, інтенсивний	технологічні нововведення, наукомістке оновлення основних засобів	введення нового виробничого апарату з оновленням технологічного ланцюжка	більше 7%, прискорений	прогресивна

Джерело: Складено та розроблено автором на основі матеріалів

Найбільш прогресивним є інтенсивний тип ефективності використання основних засобів, проте він поки не використовується на приватних підприємствах (табл. 4.2).

Застосування концепції справедливої вартості дозволить формувати інформацію про фінансовий стан і результати діяльності підприємства на основі реально існуючих цін. Цей підхід передбачає коригування вартості основних засобів на інфляційну складову.

Таблиця 4.2

**Причини, що впливають при формування типу підвищення
ефективності основних засобів**

Фактори	Фактичний стан	Бажаний стан
Частка амортизації в структурі собівартості продукції	не більше 3%	не менше 7%
Методи нарахування амортизації	лінійна	прискорена, з коефіцієнтом прискорення = 4
Цільове використання амортизаційних відрахувань	на модернізацію і реконструкцію	на технічне переозброєння і повне оновлення
Коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів	Кон = 2,5÷6,6 Квиб = 0,8÷0,9	Кон = Квиб ≥ 6
Тип відтворення основних фондів	Фондомісткість, екстенсивний	фондосберегаючий, інтенсивний
Цикл відтворення	тривалий	скорочений

Джерело: Складено та розроблено автором на основі матеріалів

Для цього необхідно здійснювати аналіз бюджетів і прогнозів, затверджених керівництвом ПП «Крістал Гласс», проводити оцінку грошових надходжень і платежів, що виникають у зв'язку з триваючим використанням об'єкта основних засобів і його остаточним вибуттям та здійснювати технічний аналіз об'єкта. Результатом такого аналізу може стати списання основних засобів, які тривалий час не знаходять застосування на підприємстві.

Необхідно відзначити, що відповідно до стандарту керівництва компанії дозволено самостійно визначати терміни служби основних засобів, в залежності від того, протягом якого періоду часу підприємство збирається отримувати економічну вигоду від їх використання.

Виділення категорії інвестиційної нерухомості (майна, що перебуває у розпорядженні власника або орендаря за договором фінансової оренди з метою отримання орендних платежів, доходів від приросту вартості капіталу, або того й іншого, але не для використання у виробництві або постачанні товарів чи

послуг, або для адміністративних цілей; і не для продажу в ході звичайної діяльності) дозволить оптимізувати структуру основних засобів.

Пропонований механізм інноваційного розвитку виробничого потенціалу підприємств побудований з урахуванням стандартів міжнародної фінансової звітності.

Таким чином, в якості основних напрямків підвищення ефективності використання основних виробничих засобів ПП «Крістал Гласе» пропонується:

- розробка і введення концепції оновлення основних засобів, спрямованої на збільшення частки інвестицій в активну частину основних засобів, в нематеріальні активи ;
- підвищення частки амортизації в структурі собівартості продукції за рахунок зміни амортизаційної політики;
- перехід від екстенсивного до інтенсивного використання основних засобів, що дозволить поліпшити співвідношення між показниками віддачі, озброєності основних засобів і продуктивності праці.

Аналіз ефективності використання основних засобів є складовою частиною аналізу основних засобів.

Основною метою аналізу ефективності використання основних засобів є визначення шляхів підвищення ефективності їх використання.

Завданнями аналізу ефективного використання основних засобів є:

- встановлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами;
- відповідність величини складу і технічного рівня засобів потребі в них;
- вивчення складу і динаміки основних засобів, темпів оновлення активної частини;
- визначення ступеня використання основних засобів і факторів, які на них вплинули;

- визначення впливу використання основних засобів на обсяг продукції і інші економічні показники роботи організації.

Поліпшення використання основних засобів вирішує широке коло економічних проблем, спрямованих на підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягу випуску продукції, зростання продуктивності праці, зниження собівартості, економію капітальних вкладень, збільшення прибутку і рентабельності капіталу і, в кінцевому рахунку, підвищення рівня життя суспільства.

При наявному технічному рівні і структури основних виробничих засобів збільшення випуску продукції, зниження собівартості і зростання накопичень підприємств залежать від ступеня використання основних виробничих засобів. Всі показники їх використання можуть бути об'єднані в три групи:

1. Екстенсивного використання основних виробничих засобів, що відображають рівень використання їх за часом.
2. Інтенсивного використання, що відображають рівень використання за потужністю (продуктивності).
3. Інтегрального використання, що враховують сукупний вплив усіх чинників - як екстенсивних, так і інтенсивних.

Екстенсивний розвиток передбачає додаткове залучення ресурсів у виробництво: збільшення чисельності, зростання закупівель матеріальних ресурсів і т.д. Додаткове залучення ресурсів у виробництво, збільшення часу їх використання (підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання, збільшення тривалості робочої сили і т.д.) і усунення невиробничих втрат.

Інтенсивний розвиток - підвищення ефективності використання виробничих ресурсів (зростання віддачі основних засобів, зниження матеріалоемності, збільшення продуктивності). На кожен одиницю коштів, вкладених в основні засоби, матеріальні ресурси, в робочу силу необхідно отримати максимальний ефект, тобто результат.

Нарощування обсягів товарної продукції досягається одночасно як за рахунок екстенсивних, так і інтенсивних факторів.

На випуск товарної продукції і її приріст впливають:

- забезпеченість основними засобами та ефективність їх використання;
- забезпеченість матеріальними ресурсами та ефективність їх використання;
- забезпеченість персоналом, робочою силою, ефективність їх використання.

До аналізу основних засобів необхідно звертатися при вивченні собівартості продукції, розподілу і використання прибутку, при аналізі обсягу випуску продукції та інвестиційних проектів. Оснащеність підприємства устаткуванням і ефективність його використання впливають на ефективність використання трудових ресурсів, на розмір матеріальних витрат і зрештою на фінансовий стан підприємства.

Найважливішим показником використання основних засобів є їх віддача, оскільки із збільшенням віддачі підвищується ефективність використання основних засобів.

Підвищення віддачі основних виробничих засобів досягається за рахунок наступних чинників, які можна об'єднати в такі групи:

1) фактори, що відображають рівень безпосереднього використання діючих основних засобів за часом і потужністю: підвищення змінності, зниження внутрізмінних простоїв, підвищення продуктивності машин, устаткування і транспортних засобів, своєчасна і комплектна поставка матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання, що підлягає монтажу;

2) фактори, що відображають організаційні заходи та управління: вдосконалення організаційної структури управління, рівень концентрації, рівень спеціалізації, вдосконалення планування та управління, постійне здійснення наукової організації праці, впровадження автоматизованих систем управління, впровадження прогресивних форм організації праці;

3) фактори, що відображають соціальні та економічні умови працюючих в ПП «Крістал Гласс»: рівень кваліфікації робітників, виробничі умови для виконання робіт, вдосконалення обліку, контролю та аналізу роботи парку машин і механізмів, побутові умови, матеріальне стимулювання працюючих, моральне стимулювання працюючих за краще використання основних виробничих засобів;

4) фактори, що виражають вплив оновлення основних засобів у процесі їх відтворення: місткість, вибуття основних засобів внаслідок морального і фізичного зносу, темпи оновлення основних засобів, загальна структура засобів, структура за їх групами.

Звернемо увагу на другу групу факторів, що впливають на віддачу. Оскільки ПП «Крістал Гласс» не має власного виробництва, підвищення віддачі основних виробничих засобів досягається за рахунок вдосконалення планування збуту продукції, а отже і завантаження основних засобів для вироблення наступної партії готової продукції.

4.2. Стимулювання збуту продукції для підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс»

Ефективне використання основних засобів та виробничих потужностей має велике значення як для підприємства, так і для економіки країни загалом. Повніше використання основних засобів на підприємстві веде до зменшення потреби у введенні в експлуатацію нових виробничих потужностей, до збільшення випуску обсягів продукції та підвищення рівня її якості (а отже, і прибутку), прискорює їх оборотність, що значною мірою сприяє вирішенню проблеми скорочення розриву в термінах фізичного і морального зносу, прискорює темпи оновлення основних засобів, дає можливість використовувати сучасні методи залучення інвестицій у виробничі процеси, зокрема лізинг [2].

На основі аналіз стану і використання основних виробничих засобів підприємства можна оцінити ефективність використання активної і пасивної частин основних виробничих засобів та провести розрахунки резервів збільшення випуску продукції і віддачі.

Резервами збільшення випуску продукції і віддачі основних засобів можуть бути:

- скорочення втрат робочого часу;
- реалізація досягнень науково-технічного прогресу у виробництво;
- підвищення коефіцієнта використання виробничих площ;
- заміна та модернізація обладнання;
- підвищення коефіцієнта змінності;
- скорочення кількості невстановленого обладнання;
- збільшення коефіцієнта інтегрального завантаження обладнання;
- збільшення частки активної частини основних фондів та ін.

При визначенні резервів зростання замість планового рівня факторних показників береться можливий їх рівень.

Оскільки збільшення залишків запасів на складах підприємства призводить до простою основних засобів, замороження оборотного капіталу, відсутності коштів для розрахунків з банком, бюджетом, постачальниками та робітниками з оплати праці, пропонуємо підприємству провести стимулювання торгівлі, а також збільшити кількість реалізованої продукції за рахунок відкриття інтернет-магазину.

Стимулювання торгівлі буде здійснюватися за допомогою надання знижки з роздрібною ціною кожного товару, купленого в певний період часу. Пропозиція стимулює покупців, а саме інших торговельних підприємств, ПП «Крістал Гласс» на здійснення закупівель більшого обсягу або на придбання товару, який раніше вони зазвичай не купували.

Підприємства торгівлі можуть використовувати грошові кошти отримані від більшого обсягу реалізованих товарів за рахунок зниження цін як прибуток, який можна направити на рекламу. На ПП «Крістал Гласс» існує положення про зниження відпускних цін на нереалізовану продукцію після закінчення сезону. Даний захід застосовується з метою зниження залишків продукції на складі, які не користуються попитом на даний момент.

Зниження відпускних цін проводиться в залежності від сезонності продукції. Наприклад, такий вид продукції як тригери, починають продаватись зі знижкою ближче до зими, оскільки пік їх «популярності» приходить на весну-літо.

Для стимулювання торгівлі можна порекомендувати проводити зниження відпускних цін на продукцію не по закінченню сезону, а в момент піку продажів, коли купівельна активність зростає. ПП «Крістал Гласс» відпускає сезонну продукцію торговельному підприємству по відпускній ціні, і встановлює знижку в розмірі 10% від відпускної ціни, на момент покупки. Після закінчення сезону реалізації, підприємство подає звіт про реалізацію товару зі знижкою.

Найпростішим методом визначення економічної ефективності служить метод порівняння товарообігу і залишків нереалізованої продукції на складі підприємства до і після проведення заходу. За цим методом економічна ефективність визначається шляхом зіставлення товарообігу до надання знижки і після надання знижки. Розрахуємо запропонований захід на прикладі одного зі випущених видів виробів (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

**Дохід від реалізації тригерів в сезон продажу ПП «КрісталГласс»
до та після надання знижки**

Показник	До знижки	Після знижки	Абсолютне відхилення, тис. грн.
Виробництво продукції в натуральному вираженні, тис. шт.	221,70	221,70	0
Ціна 1-го виробу, грн.	2,55	2,45	-0,10
Реалізовано, тис. шт.	201,50	217,25	15,75
Об'єм реалізованої продукції, тис. грн.	513,83	532,26	18,43
Залишки нереалізованої продукції, тис. грн.	51,51	10,9	-40,61
Сума уцінки, тис. грн.	25,76	10,9	-14,86
Реалізація уціненої продукції, тис. грн.	12,87	9,1	-3,77
Залишки нереалізованої продукції, тис. грн.	12,88	1,8	-11,08
Загальний об'єм реалізованої продукції, тис. грн.	526,7	541,36	14,66

Джерело: Складено та розроблено автором на основі власних розрахунків

З таблиці 4.3 видно, що до надання знижки обсяг реалізації становив 201,5 тис. шт. на суму 513,83 тис. грн., в той час як після надання знижки реалізовано на 8% більше товару, що становить 217,25 тис. шт., сума реалізації також збільшилась на 18,43 тис. грн. Після закінчення сезону на залишки нереалізованої продукції було знижено відпускну ціну на 30%. Реалізація такої продукції становить 50%, тобто на суму 12,87 тис. грн. та загальний об'єм реалізованої продукції склав 526,7 тис. грн.

При наданні знижки на момент покупки реалізація товару склала 98% до виробленої продукції, залишки після сезону становлять 10,9 тис. грн. та після проведення уцінки на складі підприємства продукція реалізувалась на 99%. Загальний об'єм реалізованої продукції становить 541,36 тис. грн., що на 14,66 тис. грн. більше ніж до проведення акційної пропозиції.

Відсоток зростання обсягу продажів після надання знижки на момент покупки склав:

$$Q = \frac{Q_1}{Q_2} * 100\% = \frac{541,36}{526,7} * 100\% = 102,78\% \quad (4.1)$$

Таким чином, економічний ефект від запропонованого заходу складає 102,78% або приріст доходу на 14,66 тис. грн. Отже, цей захід є доцільний та ефективним.

Наступним запропонованим заходом буде організація торгівлі через інтернет. Торгівля товарами і послугами через мережу в сучасному світі стала звичною справою, тому постійно розробляються заходи по збільшенню продажів в даній сфері. Більш того, цей метод завойовує все більше шанувальників, так як він дозволяє, перш за все, налагодити стабільні відносини з клієнтом і збільшити обсяги продукції, яка продається. З огляду на те, що купувати товари через Інтернет набагато зручніше, мережеві покупці є більш лояльною аудиторією, а продажі останнім часом обганяють реальну торгівлю. Саме тому власний сайт може значно підвищити рівень продажів, тож наявність свого ресурсу в мережі стає на даний момент необхідністю.

Слід знати про те, які типи сайтів краще впливають на потенційну аудиторію, які існують шляхи підвищення продажів, як ці способи підвищення продажів працюють та яким чином домогтися залучення нових клієнтів.

Створення інтернет магазину має такі переваги:

- додатковий засіб комунікації - наявність он-лайн вітрини, де покупець міг би ознайомитися з асортиментом продукції, (а це спонукає клієнта зробити покупку, збільшивши обсяг продажів);
- можливість сформувати базу потенційних клієнтів, які хотіли б отримати товар фірми;
- магазин працює навіть тоді, коли працівників нема на місці, фірма отримує цілодобовий магазин, який зможе завжди (ранок, день, ніч, свята)

ознайомити майбутнього клієнта з товаром, його ціною, комплектацією і т.д. Магазин працює весь час, причому підприємство економить на витратах (опалення, електрика, вода, оренда, заробітна плата), збільшуючи частку прибутку в структурі товарообігу;

- формування конкурентної переваги серед подібних по профілю магазинів - так як з'являється можливість забезпечити додатковий зручний для клієнта сервіс.

У зв'язку з відкриттям інтернет-магазину ПП «Крістал Гласс» понесе наступні витрати:

1) Відкриття інтернет-магазину:

- розробка сайту – 25 000 грн;
- організація роботи сайту безперервно – 400 грн./місяць.

2) Заробітна плата: адміністратор та менеджер сайту – 16 000 грн./місяць.

Тобто, за рік підприємство понесе наступні витрати за відкриття та організацію роботи сайту:

1. Інтернет-магазин – 25 000 грн.
2. Організація роботи сайту – 4 800 грн.
3. Заробітна плата двом працівникам – 192 000 грн.

Впровадження інтернет-магазину є доцільним для ПП «Крістал Гласс» за наступних причин:

- товар, що реалізовується підприємством, відноситься до групи товарів попереднього вибору, тобто може бути ідентифікований по певним об'єктивним характеристикам;

- у ПП «Крістал Гласс» існує налагоджена схема доставки. Підприємство використовує автомобільний транспорт – здійснюючи доставку до складів партнерів (безкоштовно), які знаходяться у Києві та передмісті. Або, якщо потрібно відправити кудись далі, підприємство здійснює доставку до транспортної компанії або своїм транспортом, але витрати на транспортування

несуть партнери. Внаслідок цього, підприємству не доведеться витратити додаткові гроші і час, пов'язані з транспортною логістикою.

- на підприємстві є працівники, які займаються підтримкою клієнтів і замовлень, на яких і ляже навантаження, пов'язане з обслуговуванням клієнтів інтернет-магазину.

Плановий товарообіг:

Згідно з даними дослідницького агентства, що спеціалізується на ринку електронної комерції – DataInsight[42], товарообіг підприємства, в результаті відкриття інтернет-магазину в середньому збільшується на 7-12%. Для розрахунків візьмемо середнє значення в 9,5%.

$$T_{\text{план}} = T_{\text{факт}} * 1,095 \quad (4.2)$$

$$T_{\text{план}} = 11\,959,36 * 1,095 = 13\,095,5 \text{ тис. грн.} \quad (4.3)$$

Товарообіг інтернет-магазину:

$$T_{\text{i-м}} = 13\,095,5 - 11\,959,36 = 1\,136,14 \text{ тис. грн.} \quad (4.4)$$

Ефект в результаті відкриття інтернет-магазину:

$$E_{\text{абсол}} = T_{\text{i-м}} - Z_{\text{рік}} \quad (4.5)$$

$$E_{\text{абсол}} = 1\,136,14 - 221,8 = 914,34 \text{ тис. грн.} \quad (4.6)$$

Відносна ефективність заходу:

$$E_{\text{отн}} = \frac{E_{\text{абсол}}}{T_{\text{факт}}} * 100\% = \frac{914,34}{11959,36} * 100\% = 7,65\% \quad (4.7)$$

Простий термін окупності:

$$T_0 = \frac{221,8}{1136,14} = 0,2 \text{ (роки)} \quad (4.8)$$

Грошовий потік:

$$ГП = \Delta ЧП + \Delta А = 7773,30 \text{ тис. грн.} \quad (4.9)$$

Чиста теперішня вартість:

$$NPV = \frac{ГП}{(1+r)^t} - I_0 = \frac{7\,773,3}{1,06} - 221,8 = 7\,111,5 \text{ тис. грн.} \quad (4.10)$$

З економічної точки зору ставка дисконтування – це норма доходності на вкладений капітал, потрібна інвесторам. Для того, щоб отримати показник мінімальної ставки дисконту, необхідно звернутись до ставки дисконту НБУ. З 12 червня 2020 року вона становить 6,0% [29], отже в цілому ми можемо використовувати ставку для дисконтування на рівні 6%.

Індекс прибутковості:

$$ІП = \frac{NPV}{I_0} = \frac{7\,111,5}{221,8} = 32,06 \text{ грн.} \quad (4.11)$$

Отже, проект є ефективним, адже відкриття та робота інтернет-магазину окупиться через 2,4 місяці, оскільки витрати на нього є невеликими, порівнюючи із загальним доходом від впровадження цього заходу. Через це значення індексу прибутковості є великим та показує, що підприємство отримає 32,06 грн. доходу з 1 грн. вкладеної в розробку та підтримання роботи інтернет-магазину. Ефективність заходу становить 7,65% у першому році, а у подальших роках відсоток зросте, оскільки прибереться частина витрат, яка виникає тільки на етапі створення сайту. Не вкладаючи в збільшення продажів значних фінансових ресурсів, ПП «Крістал Гласс» отримує збільшення товарообігу, а також додатковий засіб комунікації.

Таким чином, за допомогою проведених заходів ПП «Крістал Гласс» може зменшити свої запаси на складах, що дозволить запустити роботу обладнання у повному обсязі задля більшого виробництва товару. Ціє означає, що підприємство зможе більше акумулювати обігові кошти та вкласти їх у свій розвиток та подальше функціонування. Також, дані заходи призведуть до зменшення дебіторської заборгованості за умови, якщо підприємство почне брати зі своїх клієнтів передплату або при збільшенні обсягу купівлі продукції у договорі будуть прописуватися жорсткі строки повернення коштів у найближчий час.

Наступним етапом буде визначення впливу запропонованих заходів на основні показники ефективності основного капіталу підприємства (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

**Основні показники ефективності основного капіталу
ПП «Крістал Гласс» до та після впроваджених заходів**

Показники	До впровадження	Після впровадження	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	107965,3	115076,8	7111,50	6,59
Собівартість продукції, тис. грн.	76374,4	76374,4	0	0
Чистий прибуток, тис. грн.	19976,7	27750,0	7773,30	38,91
Запаси, тис. грн.	10245,4	204,91	-10040,49	-98
Витрати на 1 грн. продукції, грн.	0,71	0,66	-0,05	-7,04
Віддача основних засобів, грн./грн.	16,44	17,52	1,08	6,57
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,061	0,057	-0,004	-6,56
Рентабельність продукції, %	26,16	36,33	10,17	38,88
Середньорічна продуктивність праці, тис. грн./ос.	3722,94	3968,17	245,23	6,59
Середньоденна продуктивність праці, тис. грн./ос.	16,05	17,1	1,05	6,54
Середньогодинна продуктивність праці, тис. грн./ос.	1,78	1,9	0,12	6,74
Коефіцієнт оборотності запасів, об.	6,84	14,62	7,78	113,74
Тривалість обертання запасів, днів	52,63	24,62	-28,01	-53,22

Джерело: Складено та розроблено автором на основі власних розрахунків

Як можна бачити з табл. 4.4, собівартість виготовленої продукції залишається на тому ж рівні, що і до впровадження заходів, оскільки ми

пропонуємо не виготовляти додаткову або нову продукцію, а більше продавати вже наявні на складах товари.

Згідно розрахунків товарів буде реалізовано більше майже на 7%, що принесе додатковий дохід у сумі 7 111,50 тис. грн. Чистий прибуток аналогічно збільшиться і разом з усіма новими витратами на інтернет-магазин буде становити на 7 773,30 тис. грн. більше.

Оскільки чистий дохід від реалізації продукції буде більший, збільшиться і віддача основних засобів. Це означає, що на 1 грн. вартості основних засобів підприємства припадає 17,52 грн. виробленої продукції, що на 1,08 грн. більше ніж до впровадження заходів.

Також зростає продуктивність праці робітників в середньому на 6,5%, що свідчить про збільшення випуску продукції за одиницю робочого часу порівняно з періодом до впровадження вищезазначених заходів.

Показники ефективності роботи із запасами підприємства теж прямують до покращення, а саме оборотність запасів зросла на 113,74% та зменшилась кількість днів їх обертання на 53,22%.

Отже, з метою підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс» було запропоновано оптимізувати збутову діяльність підприємства за рахунок відкриття інтернет-магазину та надання сезонних знижок на продукцію. Проведені розрахунки показують, що покращена діяльність дозволяє нарощувати ефективність діяльності підприємства.

4.3. Стимулювання праці персоналу для підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс»

Якою б не була система стимулювання персоналу, з часом її потрібно поліпшувати і модернізувати. Тому невід'ємною характеристикою оптимальної

системи мотивації повинна бути її комплексність, тобто урахування всіх потреб працівників і їх задоволення різноманітними матеріальними і нематеріальними стимулами, а також збалансованість компонентів системи.

Система стимулювання працівників підприємств у загальному вигляді повинна містити додаткові виплати і премій. Заробітна плата працівників повинна складатися з декількох частин:

- по-перше, необхідно встановити базові ставки на основі стану ринку праці;

- по-друге, необхідно ввести додаткові виплати прямо обумовлені з досягненням планових показників по збуту;

- по-третє, можна ввести спеціальні бонуси та комісійні доплати. Усе це необхідно доповнювати коефіцієнтами по окремих продуктових напрямках.

Головна умова підвищення винагороди - зростання бізнесу на закріпленій території.

Оплата працівників, керівних або адміністративних посад, повинна здійснюється дещо іншими принципами, ніж система стимулювання для рядових працівників. По-перше, для них важко буває визначити конкретні результати діяльності, а отже, підстави для додаткової винагороди повинні бути іншими порівняно з рядовими працівниками. По-друге, вирішальною для управлінців є не постійна, а змінна частина винагороди, причому чим вище посада, тим меншу величину становить частка окладу. По-третє, зростання окладів керівників з їх віком повинно сповільнюватися, тому що на початку кар'єри наростання досвіду і відповідальності, а також потреб відбувається більш швидкими темпами. Також необхідно вводити такий вид заохочення як премія з фонду директора. Базою для нарахування премії з фонду директора буде служити додатковий прибуток, зароблений підприємством. Передбачається встановити обов'язковий плановий обсяг прибутку, якщо підприємство план перевиконує, то як наслідок цього працівникам

нараховується премія з фонду директора. Премія буде нараховуватися пропорційно прибутку. Таким чином якщо підприємство перевиконало план на 10%, то працівникам нараховується премія в розмірі 10% до основної заробленої плати, якщо на 20%, то до основної заробітної плати додається 20% і т.д.

Таким чином, кожен працівник, починаючи від керівника вищої ланки і закінчуючи рядовим продавцем зацікавлений принести великий прибуток і отримати за це надбавку до заробітної плати.

У табл. 4.5 наведемо складові частини заробітної плати для керівних посад ПП «Крістал Гласс».

Таблиця 4.5

Складові частини заробітної плати керуючих посад ПП «Крістал Гласс»

№	Найменування заробітної плати	Частка в загальній сумі заробітної плати
1	Основна (базова частина)	50%
2	Змінна частина	40%
3	Премія з фонду директора	10%

Джерело: Складено та розроблено автором

Специфічними формами змінної грошової винагороди для керівників вважаються:

1. Бонус готівкою за результати роботи, що становить певний відсоток від прибутку. Дана форма грошової винагороди буде формуватися виходячи з прибутку підприємства аналогічно премії з фонду директора, але буде поширюватися тільки на працівників вищої ланки.

2. Відкладені до певного моменту в майбутньому преміальні виплати, щоб забезпечити довгострокову зацікавленість менеджера у прибутковості. Тут передбачається ввести преміальну зароблену плату, що переходить від одного працівника до іншого. Суть її буде полягати в наступному: цілий рік один з

працівників керівної ланки отримує подвійну зароблену плату, на наступний рік ця зароблена плата переходить до іншого, на третій рік до третього і так далі. Виходить у працівника є стимул, тому що після закінчення певного часу, а в нашому випадку це чотири роки подвійна зароблена плата до нього знову повертається.

Система стимулювання для рядових працівників повинна містити в собі додаткові до зарплати форми винагороди.

Набір послуг, який має входити в компенсаційний пакет наведений на рисунку 4.1.

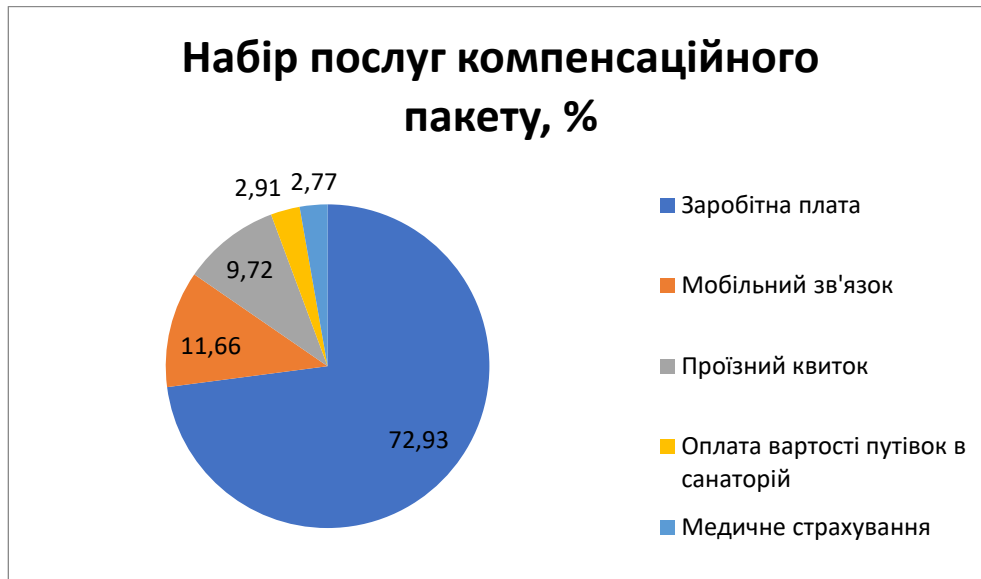

Рис. 4.1. Набір послуг компенсаційного пакету і співвідношення заробітної плати та послуг

Джерело: Складено та розроблено автором

Мета цих винагород полягає в наступному:

- мотивація співробітників та підвищення їх відповідальності;
- задоволення актуальних потреб співробітників, включаючи потреби, що стосуються безпеки, фінансової допомоги;

- демонстрація того, як фірма дбає про задоволення потреб своїх співробітників.

Для того, щоб у працівників був стимул приносити підприємству більший прибуток необхідно розділити їх заробітну плату на кілька частин, яку представлені у табл. 4.6.

Таблиця 4.6

Складові частини заробітної плати для рядових працівників

ПП «Крістал Гласс»

№	Найменування заробітної плати	Частка в загальній сумі заробітної плати
1	Основна (базова частина)	75%
2	Надбавка за вислугу років	5%
3	Колективні премії	10%
4	Премія з фонду директора	10%

Джерело: Складено та розроблено автором

Колективні премії мають на увазі під собою виконання певного нормативу колективною організацією праці. Норматив повинен встановлюватися раз на квартал, підвищуючись або знижуючись в залежності від виконання норм, ступеня використання робочого часу, дотримання трудової дисципліни. Кожен з цих чинників повинен оцінюватися окремо, а потім інтегруватися в загальну оцінку, яка впливає на відсоток надбавки за вироблення. Надбавка за вироблення, таким чином, може підвищуватися або знижуватися в залежності від виконаної працівником норми.

Є ряд стимулів, які можна застосовувати як до керуючих, так і до працівників другої ланки. До даних стимулів можна віднести:

1. Стимул особистої безпеки. Сюди відносяться пільги, що підвищують індивідуальну особисту безпеку стосовно хвороби, подій чи скорочення штатів.

2. Особисті потреби. Цей тип пільг визнає необхідність реалізації певних особистих потреб і відповідальності, наприклад, вихідні та інші форми відпочинку, фінансове консультування, сприяння відпочинку.

3. Фінансова допомога. Кредити, допомога при купівлі будинку.

4. Інші пільги. Полягає в тому, щоб підвищити рівень життя співробітників. До них відносяться субсидовані обіди, відшкодування телефонних витрат і допомогу шляхом надання кредитних карт. Наведемо порівняльну таблицю видів заробітної плати за категоріями персоналу до впровадження і після впровадження системи стимулювання (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Складові частини заробітної плати до та після впровадження системи стимулювання

Зарплата по категоріям працівників	Зарплата до впровадження системи стимулювання	Зарплата після впровадження системи стимулювання
Працівники керівних посад	<ul style="list-style-type: none"> • основна частина • змінна частина 	<ul style="list-style-type: none"> • основна частина • премії з фонду директора • бонус готівкою за результати роботи • преміальна річна з/п
Рядові працівники	<ul style="list-style-type: none"> • основна частина • змінна частина 	<ul style="list-style-type: none"> • основна частина • надбавки за вислугу років • колективні премії • премії з фонду директора

Джерело: Складено та розроблено автором

Підводячи підсумки проробленої роботи необхідно підкреслити, що впровадження системи стимулювання праці на підприємства повинно позитивно позначитися на прибутку підприємства.

Виходячи з даних можна зробити висновок, що завдяки запровадженій системі стимулювання праці якісно зміниться склад заробітної плати, її велика частина стане залежати від особистих результатів працівників. Можна припустити, що завдяки створеній ефективній системі стимулювання праці використання основних засобів істотно зросте.

Якщо раніше працівники підприємства за день могли зібрати від потреби контрагента та відвантажити до 10 заповнених продукцією автомобілів за день, то після нових нововведень працівники зможуть робити на 2 автомобілі більше, що складає 20%, тобто після нововведень продуктивність праці збільшиться на 20 %, що дуже позитивно впливатиме на діяльності підприємства та використання основного капіталу, зокрема на збільшення чистого прибутку і збільшення показнику віддачу основних засобів, що впливатиме позитивно на підприємство і безпосередньо на працівника у вигляді його заробітної плати. При збільшенні продуктивності праці на 20 % середня заробітна плата працівника збільшується до $13\,258,46 * 1,2 = 15\,910,15$ грн, а сама продуктивність праці зросте на 744,59 тис. грн. за 1 працівника на рік.

Розглянемо, яку вигоду отримає підприємство від введення нових методів стимулювання працівників (табл. 4.8)

Таблиця 4.8

**Вплив запропонованого заходу на ефективність використання
основного капіталу ПП «Крістал Гласс»**

Показники	До впровадження	Після впровадження	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	107965,3	129558,4	21593,10	20,00
Собівартість продукції, тис. грн.	76374,4	91649,28	15274,88	20,00
Чистий прибуток, тис. грн.	19976,7	26294,92	6318,22	31,63
Віддача основних засобів, грн./грн.	16,44	19,73	3,29	20,01

Продовження табл. 4.8

1	2	3	4	5
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,06	0,05	-0,01	-16,67
Рентабельність продукції, %	26,16	52,6	26,44	101,07
Середньорічна продуктивність праці, тис. грн./ос.	3722,94	4467,53	744,59	20,00
Середньоденна продуктивність праці, тис. грн./ос.	16,05	19,26	3,21	20,00
Середньогодинна продуктивність праці, тис. грн./ос.	1,78	2,14	0,36	20,22

Джерело: Складено та розроблено автором на основі власних розрахунків

Оскільки підприємство може забезпечити купівлю обладнання та надання послуг своїм працівникам за власний рахунок, варіант з впровадженням нових технологій на підприємстві за рахунок запозичених, кредитних коштів, ми не розглядаємо, тому розрахуємо основні показники визначення економічної доцільності впровадження запропонованих пропозицій щодо підвищення ефективності використання основного капіталу шляхом стимулювання праці:

1) Плановий товарообіг:

$$T_{i-m} = 129\,558,4 - 107\,965,3 = 21\,593,1 \text{ тис. грн.} \quad (4.12)$$

2) Ефект в результаті стимулювання праці:

$$E_{\text{абсол}} = 21\,593,1 - 75,4 = 21\,517,7 \text{ тис. грн.} \quad (4.13)$$

3) Простий термін окупності:

$$T_0 = \frac{75,4}{21\,593,1} = 0,003 \text{ (роки)} \quad (4.14)$$

4) Грошовий потік:

$$ГП = \Delta ЧП + \Delta А = 7773,30 \text{ тис. грн.} \quad (4.15)$$

5) Чиста теперішня вартість:

$$NPV = \frac{ГП}{(1+r)^t} - I_0 = \frac{7\,773,3}{1,06} - 75,4 = 7\,257,9 \text{ тис. грн.} \quad (4.16)$$

б) Індекс прибутковості:

$$ІП = \frac{NPV}{I_0} = \frac{7\,257,9}{75,4} = 96,26 \text{ грн.} \quad (4.17)$$

Отже, проект є ефективним, адже стимулювання праці персоналу окупиться майже одразу, оскільки витрати на нього є невеликими, порівнюючи із загальним доходом від впровадження цього заходу. Через це значення індексу прибутковості є великим та показує, що підприємство отримає 96,26 грн. доходу з 1 грн. вкладеної в додаткові премії працівникам.

Таким чином, за результатами проведеного економічного обґрунтування запропонованих пропозицій варто відзначити, що результати їх втілення позитивно скажуться на фінансовій звітності підприємства, зросте при цьому і продуктивність праці, що є позитивною тенденцією підприємства. Запропоновані рекомендації не потребують великих фінансових витрат, тому підприємство може забезпечити їх втілення за власний рахунок, а не за рахунок кредитних коштів.

Висновки до розділу 4

Дослідивши шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства та запропонувавши певні заходи можемо зробити наступні висновки:

1. ПП «Крістал Гласс» має такі проблеми, як понаднормова частка запасів на складах підприємства та збільшення з роками дебіторської заборгованості, що є причиною недозавантаження основних засобів для подальшого виробництва продукції. Для зменшення частки запасів підприємству було запропоновано відкрити свій інтернет-магазин, за допомогою якого збільшиться обсяг реалізованої продукції при тих самих обсягах виробництва, а отже і собівартості. Основні засоби зможуть працювати на повну потужність задля збільшення обсягів готової продукції.

2. Було запропоновано стимулювання збуту продукції за допомогою сезонних знижок. В результаті впровадження заходу, з одного виду продукції дохід зростає майже на 15 тис. грн.

3. Дані заходи в першу чергу вплинули на ефективність використання трудових ресурсів та запасів. Продуктивність праці зростає на 6,5%, в той час як оборотність запасів збільшується більше ніж у 2 рази, що вказує на стабільне вдосконалення політики управління запасами.

4. Зменшились місткість основних засобів та витрати на 1 грн. продукції. Тобто підприємство потребує все меншого вкладення грошей в придбання основних засобів для забезпечення випуску необхідних обсягів продукції.

5. В результаті запропонованих заходів збільшились чистий прибуток та рентабельність продукції. Рентабельність була підвищена на 38% та в загальному становить 36,33%, що є високим показником порівнюючи з іншими підприємствами в даній галузі.

6. Згідно другого заходу, а саме стимулювання працівників підприємства, ПП «Крістал Гласс» отримає чистого прибутку на 31% більше, а саме на 6318,22 тис. грн. Віддача основних засобів підвищиться на 20%, в той час як місткість впаде майже на 17%.

Отже, підвищуючи ефективність збутової діяльності, ПП «Крістал Гласс» поліпшить результати господарської діяльності підприємства, тобто збільшить прибуток підприємства. А також завантажить основні засоби до повної потужності для подальшого успішного функціонування підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідивши дану тему та зробивши аналіз господарської діяльності ПП «Крістал Гласс», можемо зробити такі висновки:

1. Основний капітал підприємства – це засоби праці, які знаходяться у сфері матеріального виробництва та безпосередньо приймають участь у створенні матеріальних благ (продукції чи послуг), забезпечують необхідні умови для проведення виробничого процесу (виробничі цехи, будівлі, комунікації, трубопроводи, електромережі, й ін.), призначені для зберігання та транспортування предметів праці.

2. Розглянуто чинники та джерела формування основного капіталу підприємства. Проведений аналіз дозволив сформувати перелік основних джерел фінансування основного капіталу, які безпосередньо здійснюють вплив на ефективність та результативність їх діяльності, а саме фінансування за рахунок власних коштів і позикових.

3. Виділяють декілька груп показників, за допомогою яких можна визначити ефективність використання основного капіталу підприємства: узагальнюючі показники та приватні техніко-економічні показники.

4. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «КрісталГласс» показав, що обсяги реалізації товарів зросли майже по всіх позиціям. Найбільшу частку у загальному обсязі продукції у 2019 році становлять такі товари як пульверизатори та дозатори, оскільки це універсальні речі, які використовуються в медичній, харчовій та інших промисловостях.

5. Основні техніко-економічні показники показали, що рентабельність продукції з кожним роком стає все меншою, а отже підприємство використовує неефективну політику управління витратами. Однак рентабельність активів і підприємства також зменшується у 2019 році, що свідчить про перенасиченість активів на підприємстві та неефективну політику витрат.

6. В результаті збільшення в 2019 році кількості реалізованої продукції лише на 3,69%, продуктивність праці на працівника зменшилась на 14,18%, оскільки у 2019 році відбувся різке збільшення чисельності працівників на 20,83%. Це свідчить про менш ефективне використання основних засобів на одного працівника та зменшення товарообігу.

7. Оборотні активи займають 83% (31 104,5 тис. грн.) в структурі активів ПП «Крістал Гласс», що дає змогу підприємству забезпечити безперервний цикл обігу та вкласти більше грошових коштів у розвиток своєї діяльності і діяльності окремих структурних підрозділів. Значну частку оборотних активів на підприємстві складають запаси, тобто предмети праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві для господарських потреб.

8. На ПП «Крістал Гласс» значна частка оборотних активів відводиться запасам та дебіторській заборгованості, 33,07% і 48,58% відповідно. В даному випадку подальше нарощування обсягів цих статей може призвести до фінансових ускладнень, підприємство може відчувати нестачу коштів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати, розрахунків із бюджетом та постачальниками. А кількість існуючих запасів може призвести до додаткових витрат задля їх утримання на складах.

9. ПП «Крістал Гласс» має високі затрати на рекламу своєї продукції та відрядження своїх працівників закордон до партнерів або для презентування своєї продукції і тому найбільшу частку у 2017-2019 роках займають інші операційні витрати і коливаються від 61-64%.

10. В результаті аналізу показників фінансового стану підприємство є самостійним і мало залежить від кредитів або фінансування своєї діяльності за рахунок інших суб'єктів. Про це свідчить коефіцієнт автономії, який залишається на рівні більше 80%. Також всі показники ліквідності на

підприємстві є вищими за нормативне значення, а отже ПП «Крістал Гласс» є високоліквідним підприємством.

11. Згідно з показниками ефективності обігових коштів вартість оборотних засобів, яка припадає на 1 грн. вартості реалізованої продукції у 2019 році збільшується на 18,54%, що відображає коефіцієнт завантаженості. Та тривалість обороту відповідно збільшується, а отже і продукції випускається все меншу. Рентабельність з кожним роком зменшується, оскільки частка оборотних коштів в складі чистого прибутку стає меншою. А значить підприємство може почати залучати додаткові кошти для свого функціонування, що негативно відобразиться на прибутковості підприємства.

12. Рентабельність операційної діяльності у 2019 році зменшується і показує, що 22,57% прибутку припадає на 1 грн. понесених операційних витрат. Тобто це свідчить про скорочення вигідності виконання робіт, надання послуг, продажу товару, та понесених інших витрат операційної діяльності, однак залишається на високому рівні. Інакше кажучи про зменшення прибутковості операційної діяльності підприємства.

13. Підприємство оновлює основні засоби за потреби. Коефіцієнт виведення дає нам зрозуміти, що основні засоби зношуються на підприємстві поступово та не потребують постійного оновлення їх на велику суму. Більшу частку основних засобів складають будівлі та споруди, однак у 2018 році їх частка зменшилась на 6,16%, оскільки було продано одне технічне приміщення. Водночас збільшилась частка транспортних засобів. Це обумовлено тим, що підприємство купило нові грузові автомобілі для перевезення товарів задля забезпечення більш швидкої доставки товарів клієнтам. Згідно показників стану основних засобів на ПП «Крістал Гласс» з кожним роком збільшується знос основних засобів та майже не відбувається їх оновлення у 2019 році. Це обумовлено тим, що готова продукція і так лежить на складах при данному завантаженні основних засобів.

14. Проаналізувавши показники ефективності використання основних засобів можна зробити висновок, що в цілому основні засоби у 2019 році мали задовільний технічний стан. Тільки коефіцієнт зносу збільшився у 2019 році порівнянно з 2018 роком на 22,16% і становить 0,42. Інші показники стану основних засобів зменшуються. Дана ситуація на підприємстві означає погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства.

15. Провівши діагностику ефективності формування і використання основного капіталу підприємства, з'ясували що треба змінювати та налагоджувати заради її підвищення. А саме налагодити постійну реалізацію свого товару та оптимізувати роботу з дебіторською заборгованістю для можливості повного завантаження основних засобів.

16. Обрали напрямок підвищення ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс» шляхом стимулювання збуту продукції за допомогою сезонних знижок, відкриття інтернет-магазину, а також стимулювання праці персоналу. При наданні знижки обсяг реалізованої продукції склав 98% від наявного на складі. Відсоток зростання обсягу продажів після надання знижки на момент покупки склав 102,78%. Інтернет-магазин принесе в середньому на 9,5% більше товарообігу та окупиться за 2,4 місяці, що є досить ефективним. Особливістю цього заходу є те, що в наступні роки більша частина витрат, яка виникає тільки на етапі створення сайту, прибереться. Стимулювання праці персоналу окупиться майже одразу, оскільки витрати на даний проект є невеликими, порівнюючи із загальним доходом від впровадження цього заходу. Значення індексу прибутковості є великим та показує, що підприємство отримає 96,26 грн. доходу з 1 грн. вкладеної в додаткові премії працівникам.

17. Впроваджені заходи дають можливість збільшити основні показники ефективності використання основного капіталу ПП «Крістал Гласс», а саме підвищити віддачу основних засобів на 6,57% та прямо пропорційно

зменшити місткість основних засобів від стимулювання збуту продукції, що дасть змогу виробляти більшу кількість продукції на одиницю основних виробничих засобів. Також на 20% збільшимо віддачу основних засобів через розробку шляхів стимулювання роботи персоналу. А отже підприємство може завантажити свої основні засоби на повну потужність для реалізації більшої кількості продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dziadykevych Yu.V. Aspects of multi-method management of natural resources / Yu.V. Dziadykevych, M.V. Buriak, R.I. Rozum, I.V. Liubezna, B.P. Duda // Innovative Solutions in Modern Science. International Journal. – Dubai, 2017. – № 2 (11). – С. 27-43. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/1124/1242>
2. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський, Інститут економічного прогнозування. – К. : Фенікс, 2009. – 338 с.
3. Бичкова Н. В. Оптимізація структури капіталу вітчизняних підприємств у контексті підвищення ефективності фінансової діяльності / Н.В. Бичкова. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №. 1 (48). – С. 16-23.
4. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2012. - Вип. 2 (23). - 22-36 с.
5. Васильок Л.І. Основні засоби сільськогосподарського призначення: потреба та забезпеченість / Л.І. Васильок, М. І. Герун, Г. М. Підлісецький та ін.. – К.: ННЦ —ІАЕІ, 2009. – 98 с.
6. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчал. посібник для студентів вищих навчальних закладів./ Гетьман О.О., Шаповал В.М. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
7. Городянська Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: Монографія./ Л.В. Городянська. – К.: КНЕУ, 2008. – 224 с.
8. Грабовецький, Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник /Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. - 281 с.

9. Грещак М.Г. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба; за ред М. Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2001. – 228 с.
10. Дєєва Н. М. Фінансовий аналіз. навчальний посібник./ Дєєва Н. М. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
11. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / За ред. С. В. Мочерного. – К. : Академія, 2001. – Т. 2. – 846 с.
12. Економічний аналіз : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП Рута, 2003. – 680 с.
13. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
14. Іфтемічук В. С. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії : навчальний словник-довідник для ВНЗ / Укладачі: В. С. Іфтемічук, В. А. Григорьєв, М. І. Маниліч, Г. Д. Шутак. – Львів : Магнолія Плюс, 2004. – 682 с.
15. Кругляк Б. С., Бондар Т. П., Зайцева О. Б., Ковальов А. І., Скиба Г.В. Економічний аналіз підприємства: Навч. посібник для студ ВНЗ/-Хмельницький: Хмельницький державний університет, 2004. - 420 с.
16. Круш П. В. Капітал та основні засоби підприємства : навч. посібн. для вузів / П. В. Круш, В. І. Подвігіна, О. В. Клименко. - К. : Центр навч. літ., 2009. - 166 с
17. Куницька Т.В. // Інвестиції: практика та досвід. - 2008. - №20. - с. 50 - 52.

18. Мазуркевич І.О. Теоретичні аспекти відтворення основних засобів на підприємстві / І.О. Мазуркевич // *Формування ринкових відносин в Україні*. - 2008. - № 4. с. 53 - 56.
19. Матвеева В. Ремонт і модернізація основних фондів. - Х.: Фактор, 2000.- 40с.
20. Мацибора В. І. Економіка підприємства : навч. посібн. для вузів / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. - К. : Каравела, 2012. - 312с.
21. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.
22. Нападовська Л.В. Теорія бухгалтерського обліку : монографія / Л. В. Нападовська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін.; за заг. ред. Л. В. Нападовської. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.
23. Ніколаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2006, №6. С. 180-191.
24. Облікова ставка НБУ : веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647&cat_id=44580 (дата звернення: 20.01.2021)
25. Оваденко В. О. Підвищення ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів підприємства (за матеріалами підприємств сільськогосподарського машинобудування України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 / В. О. Оваденко ; Київський нац. екон. ун-т. - К., 2012. - 19 с
26. Ожегов С. И. Словарь русского языка. – Издание 17-е, стереотип. / Под ред. Шведовой Н. Ю. – М. : Русский язык, 1985. – 797 с.
27. Отрошко, О. В. Основи економічної теорії : навч. посібник / О. В. Отрошко. — 2-е вид., перероб. та доп. — Київ : Знання, 2013. — 334 с.

28. Положення (стандарт) бухгалтерського облік 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon0.rada.gov.ua](http://zakon0.rada.gov.ua)
29. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. - Т.: Економічна думка, 2001. - 454с.
30. Самбурська, Н. І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) : монографія / Н. І. Самбурська. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2015. – 289 с.
31. Семенов А. Г. Особливості формування капіталу підприємства / А. Г. Семенов, Л. А. Юсипчук // Вісник економічної науки України. - 2014. - № 1. - С. 110-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2014_1_27.
32. Сопко В.Д. Бухгалтерський облік: Основи обліку. Фінансовий облік. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік [Текст] : навч. посіб. / В. Сопко, З. Гуцайлюк, М. Щирба, М. Бенько. – Тернопіль : Астон, 2005. – 495 с.
33. Стельмащук А. М. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / А. М. Стельмащук, П. С. Смоленюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 528 с.
34. Стратійчук, В. М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес-процесах підприємства / В. М. Стратійчук, Н. М. Богацька // Молодий вчений. – № 2 (2013). – 2013. – С. 39-42.
35. Теория измерения капитала и прибыли [Текст] : монографія / [Коллектив авторов] Под общ. ред. проф. Бутинца Ф., проф. Добии М. – Краков : Fundasija Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowe, 2010. – 400 с.
36. Ткаченко Н. М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку. – К. : А.С.К., 2001. – 348 с.
37. Ткаченко, А. М. Особливості визначення показників ефективності використання основних засобів підприємства / А. М. Ткаченко, Т. С.

Задніпряння // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Том 1. – № 10 (2014). – 2014. – С. 51-55.

38. Фурик В.Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. для студ. вузів / Фурик В.Г. - Вінниця : ВНТУ, 2006 . – 132 с.

39. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2006. 417 с.

40. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 566 с.

41. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія : підручник. 2013. 320 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_26 (дата звернення: 29.04.2019)

42. Чернецька Ю. А. Формування оптимальної структури капіталу підприємства / Ю. А. Чернецька // Вісник Хмельницького національного університету 2011, № 2, Т. 3. – С. 109-112.

43. Черниш С. С. Економічний аналіз : навч. посіб. / Черниш С. С. – К. : ЦУЛ, 2010. – 312 с.

44. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз : навч. посібник / М. А. Болдох, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін. ; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.

45. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. 2-е вид. Київ: Каравела, 2005. 568 с.

46. Шевченко П. Придбання, продаж основних засобів. // Баланс - 2000. - №36. -с.49-52.

47. Шегда А. В. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, - 2002. 583 с.

48. Щепіта Т. Г. Особливості ефективного формування і використання капіталу підприємства / Т. Г. Щепіна, У. В. Люлько. // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2015. – №. 40. – С. 91–95.

49. Юрчишена, Л. В. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві / Л. В. Юрчишена, С. М. Волинець // Ефективна економіка. – № 8. – 2011. // <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=668>.

50. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 498 с.

51. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/66.pdf)

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1000	18,0	44,2
Основні засоби:	1010	6 605,5	6 689,5
первісна вартість	1011	8 117,9	9 142,0
знос	1012	(1 512,4)	(2 452,5)
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	6 623,5	6 733,7
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 605,0	7 709,3
у тому числі готова продукція	1103	6 547,1	7 644,2
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	339,2	1 219,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1130	255,8	404,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	223,5	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 435,9	8 136,9

Продовження додатку А

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 051,4	2 126,7
Витрати майбутніх періодів	1170	87,7	86,6
Інші оборотні активи	1190	174,8	180,5
Усього за розділом II	1195	11 949,8	19 864,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	18 573,3	26 597,9

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	16 268,2	20 816,9
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Усього за розділом I	1495	16 768,2	21 316,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	16,1	72,3
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	2 050,0

Продовження додатку А

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	223,0	89,0
за розрахунками з бюджетом	1620	7,9	958,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	948,4
за розрахунками зі страхування	1625	7,4	8,4
за розрахунками з оплати праці	1630	26,2	26,4
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1 524,5	2 076,4
Усього за розділом III	1695	1 789,0	5 208,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	18 573,3	26 597,9

**Звіт про фінансові результати
за 2017 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	61 571,7	38 538,8
Інші операційні доходи	2120	849,5	685,6
Інші доходи	2240	0	0
Разом доходи	2280	62 421,2	39 224,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(39 523,5)	(20 534,8)
Інші операційні витрати	2180	(5 231,4)	(4 221,7)
Інші витрати	2270	(62,2)	(54,5)
Разом витрати	2285	(44 817,1)	(24 811,0)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	17 604,1	14 413,4
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(3 590,1)	(2 128,9)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	14 014,0	12 284,5

Додаток В

Баланс на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1000	44,2	0,1
Основні засоби:	1010	6 689,5	7 107,4
первісна вартість	1011	9 142,0	10 881,9
знос	1012	(2 452,5)	(3 774,5)
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	6 733,7	7 107,4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	7 709,3	12 077,8
у тому числі готова продукція	1103	7 644,2	11 959,4
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 219,8	3 128,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1130	400,0	1,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 136,9	9 638,2

Продовження додатку В

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 126,7	4 030,3
Витрати майбутніх періодів	1170	86,9	93,2
Інші оборотні активи	1190	180,2	229,3
Усього за розділом II	1195	19 859,9	29 198,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	26 593,6	36 305,8

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	20 816,9	29 475,6
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Усього за розділом I	1495	21 316,9	29 975,6
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	72,3	45,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 050,0	3 000,0

Продовження додатку В

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	89,0	54,3
за розрахунками з бюджетом	1620	954,1	1 638,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	948,5	1 179,7
за розрахунками зі страхування	1625	8,4	12,4
за розрахунками з оплати праці	1630	26,4	40,6
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2 076,4	1 539,0
Усього за розділом III	1695	5 204,3	6 284,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	26 593,6	36 305,8

**Звіт про фінансові результати
за 2018 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	104 120,9	61 571,7
Інші операційні доходи	2120	1 226,0	849,5
Інші доходи	2240	0,0	-
Разом доходи	2280	105 346,9	62 421,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(73 459,6)	(39 523,5)
Інші операційні витрати	2180	(6 854,6)	(5 231,4)
Інші витрати	2270	(180,0)	(62,2)
Разом витрати	2285	(80 494,2)	(44 817,1)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24 852,8	17 604,1
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(4 480,0)	(3 590,1)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	20 372,7	14 014,0

Додаток Д

Баланс на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	230,7	47,1
первісна вартість	1001	452,8	452,8
накопичена амортизація	1002	(222,1)	(405,7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0,1	0,1
Основні засоби:	1010	6 876,6	6 256,5
первісна вартість	1011	10 429,1	10 856,9
знос	1012	(3 552,5)	(4 600,4)
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	7 107,4	6 303,7
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	12 077,8	10 245,4
у тому числі готова продукція	1103	11 959,4	10 109,5
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 128,4	6 301,7

Продовження додатку Д

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1130	1,2	2,0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 638,2	8 748,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 030,3	5 634,6
Витрати майбутніх періодів	1170	93,2	118,9
Інші оборотні активи	1190	229,3	53,3
Усього за розділом II	1195	29 198,4	31 104,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	36 305,8	37 408,2

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	29 475,6	29 666,2
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Усього за розділом I	1495	29 975,6	30 166,2

Продовження додатку Д

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	45,8	46,9
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3 000,0	4 832,2
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	54,3	45,8
за розрахунками з бюджетом	1620	1 638,0	1 505,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 179,7	1 106,7
за розрахунками зі страхування	1625	12,4	12,8
за розрахунками з оплати праці	1630	40,6	41,2
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1 539,1	757,9
Усього за розділом III	1695	6 284,4	7 195,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	36 305,8	37 408,2

**Звіт про фінансові результати
за 2019 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	107 965,3	104 120,9
Інші операційні доходи	2120	1 150,7	1 226,0
Інші доходи	2240	0,0	0,0
Разом доходи	2280	109 116,0	105 346,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(76 374,4)	(73 459,6)
Інші операційні витрати	2180	(8 309,2)	(6 854,6)
Інші витрати	2270	(67,9)	(180,0)
Разом витрати	2285	(84 751,5)	(80 494,2)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24 364,5	24 852,7
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(4 387,8)	(4 480,0)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	19 976,7	20 372,7